

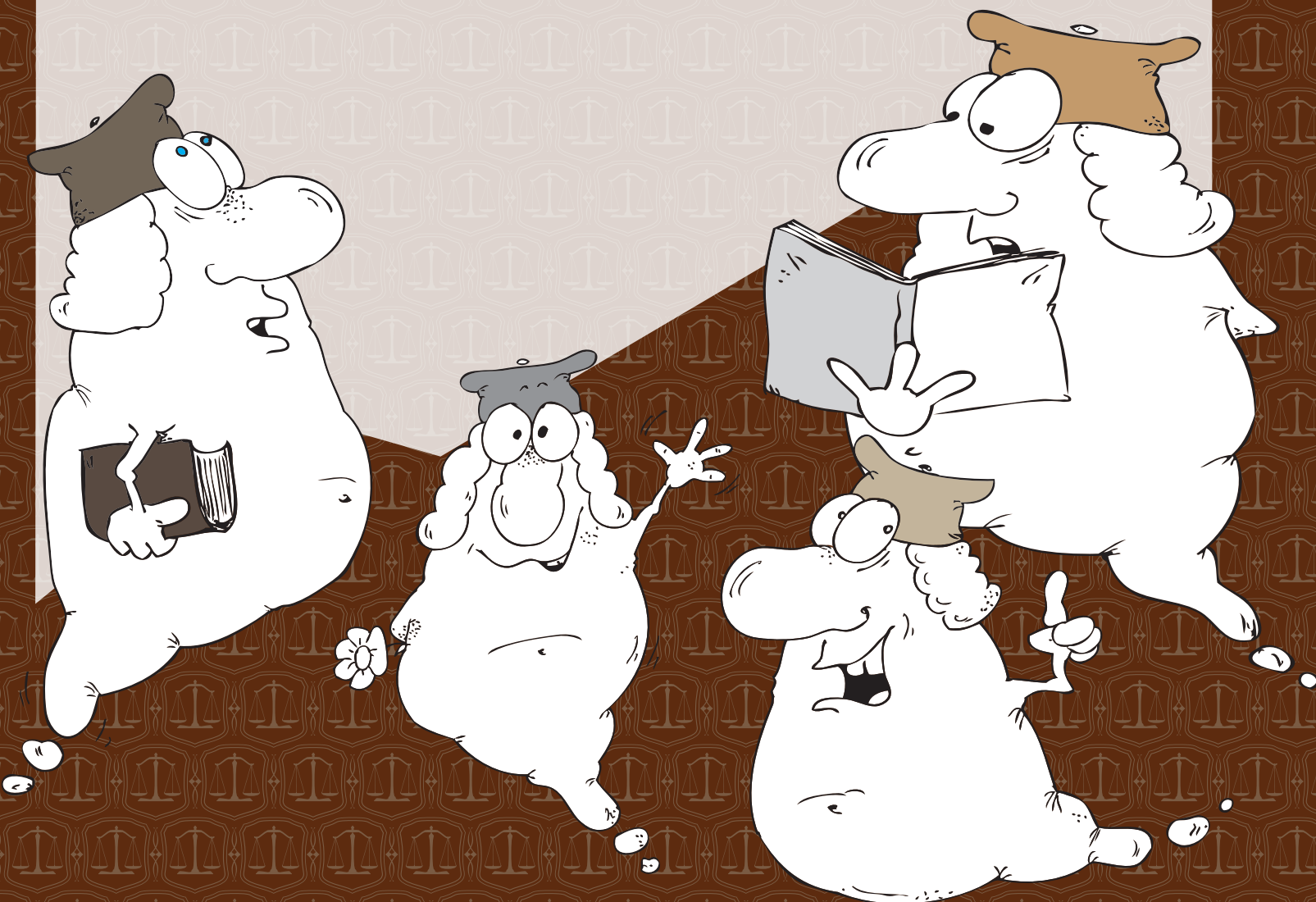

RIIGIKOHUS

KAASUSKONKURSS

RIIGIKOHTU 96. AASTAPÄEV

Riigikohtu 96. aastapäeva kaasuskonkurss

Parimate tööde kogumik

Konkursile laekus 58 tööd, lisaks 17 loovtööd.

Kaasuskonkursi žürii oli 7-liikmeline. Žürii esimees **Malle Seppik** (Riigikohtu kohtunik), **Mati Maksing** (Harju maakohtu kohtunik), **Marek Vahing** (Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör), **Aleksander Glikman** (Glikman, Alvin & partnerid vandeadvokaat), **Hanna-Liis Kaarlõp-Nani** (Tallinna Humanitaargümnaasiumi ajalooõpetaja), **Heddi Lutterus** (Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna juhataja) ja **Kristjan Pihl** (Eesti Ekspressi ajakirjanik).

SISUKORD

KONKURSIKAASUSTE TEKSTID

Elu pärast tõsieluseriaali	3
Kes kasvatab keda?	5
Mesopotaamiast Maarjamaale	7

9. klass

Erik Tomson „Kes kasvatab keda?“	9
Viktoria Latkin „Elu pärast tõsieluseriaali“	12
Kaur Magnus Männik „Mesopotaamiast Maarjamaale“	15

10. klass

Pauliine Konsa „Mesopotaamiast Maarjamaale“	18
Piia Tomingas „Kes kasvatab keda?“	21
Hanna Loore Marjeta Salumäe „Kes kasvatab keda?“	23

11. klass

Birgita-Carolina Laan „Kes kasvatab keda?“	26
Julia Zaitseva „Kes kasvatab keda?“	29

12. klass

Indra Rüüt „Elu pärast tõsieluseriaali“	32
Aapo Rehi „Mesopotaamiast Maarjamaale“	36
Lauriine Kalajas „Kes kasvatab keda?“	39

Loovtööde kategooria

Lauren Grinberg, Piret Pajusaar, Ramona Mägi lühifilm „Elu pärast tõsieluseriaali“	42
Susanna Metti luuletus „Mesopotaamiast Maarjamaale“	43
Eileen Lusti raadiosaade „Aktuaalne mikrofon“	45
Jana Kütsoni jutustus „Кто кого воспитывает?“	49
Angelika Piip luuletus „Mesopotaamiast Maarjamaale“	55
Laura Laksi näidend näidend „Mesopotaamiast Maarjamaale“	59
Eglyd Marion Hirve kiri õiguskantslerile	63

Konkursikaasuste tekstid

Kaasus nr 1

Elu pärast tõsieluseriaali

14-aastane Kaspar oli iseloomult pigem introvert, kes õppis koolis hästi ja sai normaalselt läbi nii klassikaaslaste kui ka õpetajatega. Kaspari ema ja isa olid lahutatud ja Kaspar pidi kohtu otsuse kohaselt elama ema juures, ehkki hooldusõigus oli jäetud mõlemale vanemale. Kaspari isa kolis elama teise linna otsa ja Kaspar käis hoolimata ema keelust sageli isa juures. Kaspari ema oli alkohoolik ja kui lahutusprotsessist oli möödunud vaid kolm kuud, oli Kaspari emal juba uus mees Viktor, kes Kaspari ja tema ema juurde kohe sisse kolis. Viktor oli samuti napsisõber. Palka said nii Kaspari ema kui ka Viktor vähe ja mõlemad olid võtnud mitu kiirlaenu, et oma sissetulekuid suurendada.

Kaspari kodu ei olnud tore koht: kui emal või Viktoril oli olnud palgapäev, tähistati seda tavaliselt viinapitsi taga ja selline õhtu lõppes pea eranditult korraliku tüli ja pahandusega. Kaspari ema kippus purjuspäi kõigi kallal näägutama ja Viktor kannatas sellist näägutamist purjuspäi veel vähem kui kainenena. Kaspar oli õppinud neil päevil kodust kaugemale hoidma, tavaliselt veetis ta siis aega sõprade seltsis või isa juures, kuhu jäi ka ööseks.

Kui populaarne telesari “Naistevahetus” alustas uut hooaega, oli Viktor just töölt lahti lastud ja võimalus telesaates osaledes 1000 eurot teenida ei lasknud tal ka öösel rahulikult magada. Viktor rääkis nõusse ka Kaspari ema ja tont teab milliste kriteeriumite alusel valitigi nad saates osalema. Kaspari käest ei küsinud muidugi keegi, kas ka tema saates osaleda soovib, ja nii tuligi tal ühel päeval seista silmitsi olukorraga, kus ema asemel hakkas kodus asju korraldama naine vahetusperest – 25-aastane modellivälimusega Kristiina; Kaspari ema aga läks Kristiina peresse. Kaspari koju seati üles telekaamerad, mis igat tema sammu jälgisid.

Vahetusperiood kestis kaks nädalat. Kaspar ja Kristiina said hästi läbi ja Viktori suutis enam-vähem üleval pidada, kuna palgapäevi tal ju polnud ja saates osalemise eest, selgus, ei maksta talle midagi – loodetud 1000 eurot anti hoopis vahetusperesse läinud naise kätte. Kaspari ema elas tormilisemat elu – palgapäeval jõi ta end purju, jootis purju ka vahetuspereisa ja üritas teda esialgu ära võrgutada, siis aga, ebaõnnestudes, korraldas skandaali ja loopis kõõgis mitu taldrikut vastu seinu puruks. Lõpuks, masendunult kõõgilaua ääres vahetusperetütrele südant puistates kurtis aga, et ta elu on raske ja õigeid mehi pole tema elus ühtegi – eksabikaasa oli tossike, Viktor on joodik ja poiss on vist homo. Loomulikult sai kõik ka videosse võetud. Kaineks saanud, Kaspari ema küll palus telekanalil tema nõrkusehetke mitte eetrisse anda, kuid telekanali esindaja viitas Kaspari emaga sõlmitud lepingule, mille kohaselt puudub saates osalejatel õigus lõikude väljajätmist nõuda. Ka saatest enneaegu lahkumine oli lepinguga keelatud ja toonuks kaasa 5000-eurose leppetrahvi.

Suvevaheajal salvestatud materjali hakati eetrisse andma alates oktoobrist ja esimesest episoodist alates muutus Kaspari elu koolis põrguks. Algul tuli muidu omaette hoidval Kasparil

lihtsalt toime tulla ülekoollise tuntuks ja lõputute küsimustega selle kohta, kuidas hooaeg lõpeb. Neile küsimustele oli Kasparil aga kategooriliselt keelatud vastata, kuna lepingus, mille tema ema oli telekanaliga sõlminud, oli andmete avaldamise eest ette nähtud leppetrahv 5000 eurot. Siis aga võttis keegi pähe, et Kasparil on vahetusema Kristiinaga salasuhe, ja koolikaaslaste küsimused ning kommentaarid Kaspari ja Kristiina võimalike intiimvahekordade kohta muutusid Kasparile igapäevaseks terroriks. Kui eetrisse jõudis episood, kus Kaspari ema purjuspäi oma kurba saatust kurtis, oli sellele järgnenud tüli Kaspari ema ja Viktori vahel (mis päädis sellega, et Viktor läks Kaspari ema juurest ära) poisi väikseim mure: koolikaaslased hakkasid Kasparit eemale hoidma nagu pidalitõbisest, Kasparit narriti, talle tehti siivutuid ettepanekuid ja neli koolivenda andsid talle pärast tunde peksa, öeldes Kasparile: “Meie koolis pedepoisid ei käi. Pane ennast põlema või mine kuskile ära!” Kakluses sai Kaspar erinevaid vigastusi, muu hulgas murdus tal ninaluu ja läks katki esihammast.

Kui enesetapukatselt tabatud Kaspar isale koolis toimunud kiusamisest rääkis, oli isa maruvihane nii Kaspari ema, kooli kui ka telekanali peale ning esitas prokuratuuri avalduse, et asjas süüdi olevad isikud, sh Viktor, Kaspari klassijuhataja ja “Naistevahetuse” produtsent vastutusele võetaks. Prokuratuur esitas süüdistuse nii Kaspari emale kui ka isale KarS § 171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumise eest, kuna leidis, et Kaspari vanemad ei olnud hooldusõigust teostades lähtunud lapse parimatest huvidest. Lisaks esitati süüdistus “Naistevahetuse” produtsendile KarS § 123 järgi, kuna sellises olukorras oli Kaspari sattumine koolikiusamise ja vägivalda ohvriks selgesti ette nähtav ning niisugust peret ei oleks tohtinud üldse saatesse võtta. Süüdistatavad vaidlesid süüdistusele vastu.

Abistavad küsimused

1. Millised on vanemate kohustused oma lapse huvide kaitsmisel olukorras, kus vanemad ei ela koos?
2. Kuidas peab lapsest lahus elav vanem lapse käekäigu eest hea seisma?
3. Kas Kaspari ema või isa rikkus oma hooldusõigusest tulenevaid kohustusi? Milles konkreetselt rikkumine seisnes?
4. Kas salvestatud materjali põhjal otsustades oli Kaspari tervise ohtu sattumine ette nähtav?
5. Kas telekanalil on kohustus kaitsta saadetes osalevaid inimesi, mh nende enda halbade valikute eest? Miks või miks mitte?
6. Kas saates osalemiseks oleks pidanud küsima kõikide pereliikmete, sh alaealiste laste nõusolekut?

Kaasus nr 2

Kes kasvatab keda

Loore on 16-aastane väikelinna tüdruk, tema ema Siret töötab kaubanduskeskuses müüjana ning isa Aaro autoremonditöökojas tehnikuna. Loorel on vanem õde Illi, kes õpib ülikoolis juristikus, ning kaks nooremat venda, kes käivad alles lasteaias. Loore ise käib gümnaasiumis kümnendas klassis ning tema õpitulemused on alati olnud head. Aasta tagasi kohtus ta klassi väljasõidul Soome 21-aastase keskharidusega Eesti noormehe Kaleviga, kes elab küll Eestis, kuid töötab Soomes ehitajana. Kalev ja Loore vahetasid kontaktandmeid ning kui Kalev Eestis vanemate pool käis, külastas ta alati ka Looret ja nii on noored juba pool aastat suhtes.

Loore perekond ei kiida tema suhet heaks. Loore ema ja isa arvavad, et Kalev on läinud elus kergema vastupanu teed, sest ta käib välismaal tööl. Noor mees peaks nende arvates mõtlema kõrgema hariduse omandamise peale ning tööd tegema kodumaal.

Loore arvab, et tema vanemad ei saa temast lihtsalt aru – Loore ja Kalev ju armastavad üksteist. Nüüd aga on Loore olukord muutunud veel keerulisemaks, sest ta on kümnendat nädalat lapseootel. Kalevil on lapse üle hea meel ning ta on teinud Loorele abieluettepaneku. Loore oli esiti kahevahel, kuid nüüd soovib ta lapse alles jätta ning Kaleviga abielluda. Loore on arvamusel, et laps ei takista tema edaspidi elu – keskkooli saab ta ka hiljem lõpetada ning pealegi teab ta paljusid tublisid noori emasid, kes laste kõrvalt lausa kõrgharidust omandavad. Loore vanem õde teab rääkida, et kuna Loore on alaealine, on tal abiellumiseks vaja vanemate nõusolekut.

Loore ema ja isa ei poolda aga noorte abiellumisplaani ning Siret arvab kogunisti, et tütar peaks mõtlema oma tulevikule ja aborti tegema. Küll hiljem, kui koolid lõpetatud ning töökoht olemas, on aega ka perekond luua. Pealegi ei ole Loore vanematel võimalik tüdrit rahaliselt toetada. Ka arvavad nad, et tütar ei saaks lapse kasvatamisega ise hakkama ning täiskohaga tööl käivad vanavanemad ei saa selles osas aidata.

Loore väidab, et tema ema ja isa ei peakski teda rahaliselt toetama, sest Kalevil on Soomes ju töökoht olemas, mis sest, et mõnikord on küll juhtunud, et Kalev ei saa tööandjalt töötasu õigel ajal kätte. Kuna Kalev teenib Soomes üldiselt ikkagi hästi, siis saaksid noored lubada endale ka oma kodu soetamist. Kui Loore vanemad ei ole nõus lapse kasvatamisel osalema, siis arvab Loore, et kuigi Eestis on tema pere ja sõbrad, siis võib Loore vajadusel koos lapsega ka Soome kolida ning seal Kaleviga ühise majapidamise luua.

Kuna Loore vanemad ei toeta tütre lapsesaamist ega abiellumisplaani, esitab Loore õe Illi juhendamisel avalduse kohtusse alaealise teovõime laiendamiseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 570 alusel, et Loore saaks Kaleviga abielluda.

Kohalik omavalitsus on arvamusel, et tulenevalt Loore lapseootusest ning noorte kavatsusest laps koos üles kasvatada, on Loore ja Kalev piisavalt küpsed ka abiellumiseks.

Kas kohus peaks Loore teovõimet laiendama, et tüdruk saaks abielluda?

Abistavad küsimused

1. Milliseid asjaolusid peab kohus otsust tehes arvesse võtma?
2. Kas alaealisel on õigus vabale eneseteostusele (PS § 19)?
3. Kas lapseootel alaealine võib iseseisvalt otsustada raseduse katkestamise üle?
4. Kas alaealise vanematel peaks olema otsustusõigus oma lapse abiellumise üle?
5. Kas alaealisele teovõime laiendamise teel antud võimalus abielluda on üldse vajalik või peaks abielu olema võimalik sõlmida ainult täisealisena?

Mesopotaamiast Maarjamaale

Khaled on 12-aastane süürlane. Ta on tubli koolipoiss ja abivalmis poeg oma isale Amirile. Khaled ja Amir on elanud terve elu Süürias Azizi linnas, kus Amir töötab arstina. Kui Amir oli teismeline, oli tema pere väga vaene, mistõttu varastas ta tihti kohalikelt turgudelt sööki ning mõnikord ka kauplajate peenraha. Oma pojale Khaledile suudab Amir aga tänu arstielukutsele tagada õiguskuuleka ja hea elujärje.

Amir on alati lootnud, et Süüria diktaator kukutatakse võimult ja süürlaste olukord paraneb. Seetõttu kasutas ta 2011. aastal alanud kodusõjas võimalust ning liitus diktaatori kukutamise nimel võitlevate mässulistega. Otseses sõjategevuses ta ei osalenud. Amiri ülesandeks oli ravida tema juurde koju toodud mässuliste haavu. Khaled aitas isal ravimite üle arvet pidada ja kergemaid haavasid siduda.

Kodusõda ei leidnud aga kiiret lahendust ning pinged riigis üha kasvasid. Mässuliste leerist eraldus rühmitus, mis hakkas tegema koostööd äärmuslike terroristide organisatsiooniga. Hakati korraldama ohvriterohkeid enesetapurünnakuid Süüria linnades, kus peamisteks kannatajateks olid linnakodanikud. Kodusõja segases ja kiiresti muutuv olukorras ei olnud Amiril täpset ülevaadet, millise rühmituse liikmeid tema juurde ravile tuuakse – kas diktaatori kukutamise nimel võitlevaid mässulisi või süütuid linnakodanikke tapvaid terroriste.

2014. aasta suvel hävines laastava pommitamise tõttu terve Azizi linn. Khaled ja Amir olid sunnitud ootamatult alanud pommirünnaku tõttu oma kodulinnast põgenema ega jõudnud isegi hädavajalikke asju kaasa haarata. Vahetult enne pommirünnakut oli Amir teada saanud, et ta on korduvalt päästnud mitmete sõjategevuses vigastada saanud terroristide elu, kes on terroristliku organisatsiooni juhid ning vastutavad enesetapurünnakute korraldamise eest. Terroristide haavasid oli aidanud siduda ka Khaled.

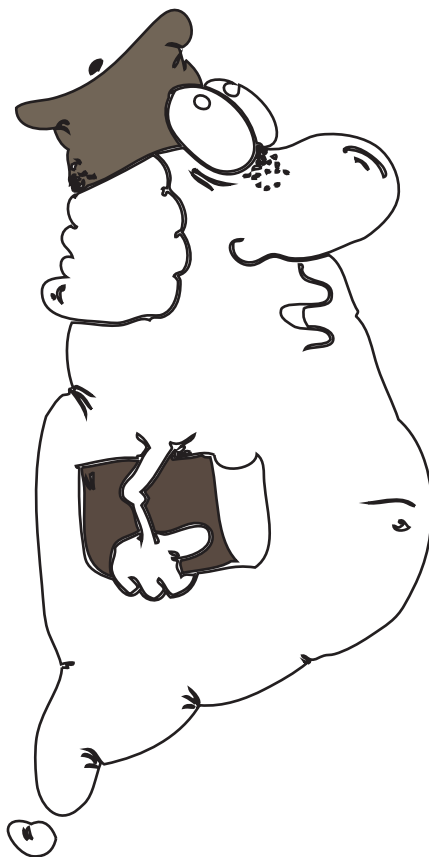
Kuna Amir ja Khaled olid pommitamises kodu kaotanud ning kogu Süürias valitses kaos ja sõjaolukord, otsustas Amir oma pojaga Süüriast põgeneda. Õnnekombel jõudsid nad ilma vajalike reisidokumentideta Venemaale, kust edasi otsustasid paluda varjupaika Eesti Vabariigilt, sest soovisid Euroopa Liitu elama asuda. Neil õnnestus öö hakul salaja ületada Venemaa-Eesti piir. Amir märkas Eesti poolel talusid, kust oli kuulda ka inimeste hääli, kuid kartis abi küsimisel kohalikega sekeldustesse sattuda. Et saada sooja ning leida ka midagi süüa, otsustasid nad sisse murda inimtühja suvilasse. Veetnud seal öö, söönud mõned sahvris olnud konservid ning pannud selga kapist leitud soojemad riided, läksid nad järgmisel hommikul tagasi piirile. Seal õnnestus neil kohata Eesti piirivalvurit, kellele Amir arstiõpingute jooksul piisavalt omandatud inglise keeles kohe üles tunnistas, et oli eelmisel ööl suvilasse sisse tunginud ning sealt sööki ja riideid võtnud. Samuti selgitas Amir soovi taotleda endale ja oma pojale Eestis varjupaika.

Kas kohus peaks rahuldama Amiri ja Khaledi varjupaigataotluse?¹

1 Kaasuse lahendamisel jätta tähelepanuta menetluslik kord, mille kohaselt peaks kõigepealt varjupaigataotluse lahendama haldusorgan ning alles haldusakti vaidlustamisel jõuaks varjupaigataotlus halduskohtusse.

Abistavad küsimused

1. Kuidas peab kohus rakendama välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse sätet, mille kohaselt on varjupaigataotlus ilmselt põhjendamatu, kui taotleja ohustab riigi julgeolekut või avalikku korda? Kas Amir ja/või Khaled võiks kujutada Eesti riigi julgeolekule või avalikule korrale ohtu? Milliseid asjaolusid ja varjupaigataotlejate minevikus toimunud sündmusi peaks kohus kaaluma?
2. Kuidas peab kohus rakendama välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse sätet, mille kohaselt on varjupaigataotlus ilmselt põhjendamatu, kui taotleja saabus Eestisse ebaseaduslikult ning ei võtnud Politsei- ja Piirivalveametiga ühendust ja/või ei esitanud varjupaigataotlust niipea kui võimalik?

9. klass

I koht

Kes kasvatab keda

Erik Tomson, Tartu Hansa Kool

Juhendajad Ave Traksmäe ja Riina Voltri

Läbivaatamisele tuleb 16-aastase Loore avaldus, milles ta taotleb kohtult teovõime laiendamist tsiviilkohtumenetluse seadustiku (edasivelt TsMS) § 570 alusel. Teovõime laiendamist soovib alaealine seetõttu, et ta tahab abielluda 21-aastase noormehega, kelle nimi on Kalev. Noored on suhtes juba pool aastat, armastavad teineteist ning nüüdseks on Loore ka juba kümnendat nädalat lapseootel. Loore vanemad tütre abiellumist ei poolda.

Kohus selgitab veel, et juhindudes TsMS §-st 573 nõudis kohus Loore elukohajärgselt kohalikult omavalitsuselt välja vajalikud andmed ning küsis omavalitsuselt arvamust alaealise teovõime laiendamise kohta. Kohtule esitatud seisukohavõetus kohalik omavalitsus toetab Loore taotlust ja leiab, et tulenevalt tema lapseootusest ning noorte kavatsusest kasvatada last ühiselt, on nii Loore kui ka Kalev piisavalt küpsed ka abiellumiseks.

Kohus märgib, et võtab seisukoha Loore taotluse põhjendatusest pärast poolte, s.o Loore ja Loore vanemate äraakuulamist. Loore vanemate poolt on oma arvamuse soovinud esitada ema Siret. Esimesena saab sõna avalduse esitaja, st Loore.

Loore: Lugupeetud kohus. Kinnitan, et soovin abielluda Kalevi nimelise noormehega. Abielluda tahan, kuna olen kümnendat nädalat lapseootel. See ei ole aga ainus põhjus, kuna ma armastan Kalevit. Ka tema armastab mind ja tal on lapse üle hea meel. Ma olen kindel, et abiellumine ja lapse kasvatamine ei takista minu edaspidist elu, kuna õppimisega ei ole mul kunagi raskusi olnud ning seega saan ma keskkooli lõpetada ka hiljem ja lapse kõrvalt. Minu tutvusringkonnas on mitmed tublid noored emad, kes laste kõrvalt lausa kõrgharidust omandavad. Rahaliselt tuleksime me ka toime, kuna Kalev töötab Soomes ehitajana ja teenib üldiselt hästi. Seega saaksime me endale lubada ka oma kodu soetamist. Kui minu vanemad on siiski nõus meid aitama, siis on meil kavas elada Eestis, kus on meie pere ja sõbrad. Vastupidisel juhul on aga võimalik, et kolime Kaleviga Soome. Ma väga palun, et kohus arvestaks minu soovi, mislõbi ma saaksin abielluda ja teha võimalikuks selle, et minu lapsel oleks perekond. Lapse kasvatamisega saaksime me kahekesi kindlasti ka hakkama. Ma olen juba 16-aastane ning mul on lastega kogemusi. Mul on nimelt kaks nooremat venda, kes käivad alles lasteaias ning kelle eest ma olen emal hoolitseda aidanud nende sünnist alates.

Kohus: Nüüd on sõna Siretil.

Siret: Austatud kohus. Ma palun tungivalt jätta Loore taotlus rahuldamata. Tegemist on siiski alles 16-aastase inimesega, kes ei tea veel, mida ta elus tahab. Pealegi on ka Kalev ise alles 21-aastane, s.o sisuliselt poisike. Tal ei ole mitte mingeid ambitsioone. Peale keskkooli lõpetamist ei viitsinud ta isegi mitte kõrgkooli astuda, vaid valis kergema vastupanu tee ning läks tööle ehitajana. Sedati töökohta ei leidnud ta Eestis, vaid ainult Soomes. Abielludes sellise mehega on oht, et ka Loore loobub õppimisest

ja mis temast siis saab? Tal on ainult põhiharidus ja laps ka veel kaelas. Tegelikult leian üldse, et Loore peaks raseduse katkestama. Mis ema ta on? 16-aastane on ise veel täielik laps. Ja millest nad elama hakkavad? Kalevist ei ole mingit lapse kasvatajat ega pere eest hoolitsejat. Läheb Soome ja kes teab, kas ühel hetkel enam sealt tagasi tulebki. Nagunii jääks laps minu ja minu abikaasa kasvatada ning ülal pidada. Kust aga meie peaksime selle jaoks raha võtma? Meil endal on kolm last, kellest kaks käivad alles lasteaias ja ka Loore kui alaealine on endiselt meie vastutusel. Samuti ei ole meil aega Looret lapsega kogu aeg aidata, me oleme ise täiskohaga tööl käivad inimesed. Ei, see olukord on väga vale. Tütar peaks mõtlema oma tulevikule, lõpetama gümnaasiumi, omandama kõrghariduse, asuma tööle, leidma korraliku mehe, abielluma ning alles seejärel hakkama mõtlema laste saamisele. Nii nagu mina seda omal ajal tegin. Ma palun kohtult minu sõnu arvesse võtta ja Loore teovõimet mitte laiendada. 16-aastane laps ei tohiks abielluda ega last saada. Tegelikult on üldse väga vale, et alla 18-aastastel lubatakse abielluda, olgugi siis kohtu loal.

Kohus: Kohus kuulab nüüd siis ära Loore ja tema ema Sireti ning tutvus alaealise elukohajärgse kohaliku omavalitsuse arvamusega. Selle tulemusena on kohus seisukohal, et Loore taotlus teovõime laiendamiseks tuleb rahuldada. Kohtu põhjendused on järgmised.

Kõigepealt teeb kohus selgeks, et jätab täielikult tähelepanuta Sireti väited, mille kohaselt peaks tema tütar raseduse katkestama. Käesolev kohtulik arutelu käib teemal, kas Loore teovõimet peaks laiendada selliselt, et ta saaks abielluda. Asjaolu, kas ta peaks lapse saama või ei tohiks last saada, ei ole kohtuliku vaidluse esemeks. Pealegi tuleb siinkohal lapsevanematele selgituseks märkida, et tulenevalt raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse (edaselt RKSS, kättesaadav RT I, 20.02.2015, 11) §-st 5 toimub alaealise raseduse katkestamine tema enda nõusolekul, kui ta on võimeline ise selle poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Alles siis, kui alaealine ei ole arsti hinnangul sellise otsuse langetamiseks piisavalt küps, on otsustamiseks vajalik alaealise seadusliku esindaja ehk vanema nõusolek. Samas ei või arst aga seadusliku esindaja seisukohta järgida, kui esindaja otsus ilmselt kahjustab patsiendi huve. Kui Loore vanemad soovivad märgitu osas täpsemat infot, siis soovitan vaadata internetis kättesaadavat raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirja. Kohus märgib siinkohal vaid veel taustainfona, et selline seadusemuudatus lähtub seisukohast, mille kohaselt igal patsiendil on põhiseaduse (edaselt PS) §-st 19 tulenev õigus enesemääramisele, mis muuhulgas hõlmab soo jätkamist ja perekonna loomist ning kehalist puutumatust. Õiguskantsler on oma ettepanekus Riigikogule selgitanud, et selle põhiõiguse kaitsealas on naise vabadus olla rase ning naise õigus vabalt otsustada enda kehalise puutumatuse sekkumist (vt eelviidatud seletuskiri). Käesoleval juhul Loore ilmselgelt ei soovi oma rasedust katkestada. Kohus nimetatud küsimusele aga pikemalt ei peatu, vaid hindab, kas Loore teovõimet tuleb laiendada selliselt, et võimaldada tema abiellumine.

Kohus selgitab, et tulenevalt perekonnaseaduse (edaselt PKS) §-dest 1, 2 sõlmitakse abielu täisealise mehe ja naise vahel. Lg 3 kohaselt kohus võib alaealise teovõime laiendamise sätete kohaselt laiendada vähemalt 15-aastaseks saanud isiku teovõimet nende toimingute tegemiseks, mis on vajalikud abielu sõlmimiseks ning abieluga seotud õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks. Praegusel juhul peab kohus Loore teovõime laiendamist põhjendatuks, kuivõrd selline otsus on alaealise huvides ning seda võimaldab ka tema arengutase. Loore ise soovib Kaleviga abielluda. Täna kohtuistungil oli tema vastav tahe kindel, tema plaanid tuleviku osas on reaalsed, ta näis tasakaalukas ning täielikult võimeline oma tegude eest vastutama. Samuti tuleb lisaks Loore huvidele arvestada ka tema veel sündimata lapse huve ning õigust sündida ja kasvada täisväärtuslikus perekonnas, kus vanemad on omavahel abielus. Praegusel juhul on Kalev ka täisealine, käib tööl ning on võimeline oma perekonda ülal pidama. Loore ise tundub aru saavat abielu tähendusest ja ta on lähedalt kokku puutunud ka laste kasvatusmõttega. Pealegi ei ole Loore ema väitnud, et tütar ei oleks võimeline abielluma (samuti last kasvatama)

tema arengutaseme tõttu.

Kõike eelnevat arvesse võttes laiendab kohus Loore teovõimet nende toimingute tegemiseks, mis on vajalikud abielu sõlmimiseks ning abieluga seotud õiguste ja kohustuste täitmiseks. Sellisele seisukohale asumisega vastab kohus sisuliselt ka Sireti esitatud väitele, et abielu peaks olema võimalik sõlmida ainult täisealisena. Teistmoodi öelduna, kohus on arvamusel, et kuivõrd neid olukordi, kus alaealine saab lapse, tuleb ette, siis peab olema tagatud ka võimalus, et lapse vanemad saaksid abielluda. Loore vanematele tahab kohus aga veel öelda, et kuigi nad on tekkinud olukorra pärast õnnetud, võiksid nad sellegipoolest olla oma lapsele toeks.

9. klass

II koht

Elu pärast tõsieluseriali

Viktoria Latkin, Valjala Põhikool

Juhendaja Ester Vaiksaar

Prokuratuur esitas Kaspari juhtumi põhjal süüdistuse kolmele isikule: Kaspari emale, Kaspari isale ning saatesarja „Naistevahetus“ produtsendile

1. PROKURATUURI SEISUKOHAD

Süüdistus Kaspari emale. Kaspari ema süüdistatakse karistusseadustiku §171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumises, sest ema ei olnud hooldusõigust teostades lähtunud lapse parimatest huvidest. Vastutus lapse kasvatamise eest on lapsevanemal, kuid Kaspari ema, kellega laps iga päev koos elas, ei märganudki koolikiusamise tagajärjel tekkinud muutusi oma poja käitumises. Ta ei märganud ohtu poja elule. Samuti on Kaspari ema otseselt vastutav olukorra eest, millesse ta pani oma poja, kui otsustas minna „Naistevahetuse“ saatesse. Selle otsusega rikkus ema Kaspari põhiseadusliku õigust eraelu puutumatusel, mis on kirjas põhiseaduse § 26. Lastekaitse seaduse § 24 keelab lapse alavääristamise, kuid just seda Kaspari ema „Naistevahetuse“ saates tegi, kui ta purjuspäi oma poega homoks nimetas. Selle teoga algatas Kaspari ema sündmused, mis oleksid võinud lõppeda tema poja surmaga.

Süüdistus Kaspari isale. Kaspari isa süüdistatakse samuti karistusseadustiku §171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumises, sest isa ei olnud hooldusõigust teostades lähtunud lapse parimatest huvidest. Kaspari isa teadis, et tema endine abikaasa on alkohoolik, ja ta oleks pidanud poja elus rohkem osalema. Seda enam, kui Kaspari ja tema emaga hakkas koos elama alkohoolikust kasuisa Viktor. Isal puudus ülevaade oma poja elust, sest ta ei teadnud poja osalemisest „Naistevahetuse“ saates. Kaspar ei rääkinud isale ka koolikiusamisest, vaid valis enesetapu. Järelikult ei olnud suhted isaga usalduslikud. Lapse kasvatamine ja tema eest hoolitsemine on lapsevanema põhiseaduslik kohustus (põhiseaduse § 27). Kaspari isa tulnud selle kohustusega toime ja aitas osavõtmatu suhtumisega kaasa eluohtliku olukorra tekkimisele. See, et Kaspar elas koos emaga, ei vabasta isa vastutusest.

Süüdistus produtsendile. „Naistevahetuse“ produtsenti süüdistatakse karistusseadustiku §123 järgi inimese eluohtlikku või tema tervist raskelt kahjustada võivasse olukorda asetamise ja jätmise eest. Prokuratuur on seisukohal, et Kaspari sattumine koolikiusamise ohvriks oli selgesti ette nähtav. Samuti leitakse, et selliste probleemidega peret poleks tohtinud üldse saatesse võtta. Producersi käitumine oli Kaspari suhtes pahatahtlik ja hoolimatu, sest vaatamata ema palvetele löigata välja Kasparit alandav löik, laskis produtsent selle eetrisse. Veel ähvardas ta ema 5000-eurose trahviga. Eriti halb on see, et ajakirjandus, mida peetakse neljandaks võimuks ühiskonnas, avaldas last otseselt ohustavat materjali. Sellega teotas produtsent Kaspari head nime ning alandas tema väärikust, mis tähendab, et produtsent rikkus Kaspari põhiseaduslikke õigusi (põhiseaduse § 17 ja 18). Kui Kaspar oleks saatest

välja jäänud, poleks seda ohtlikku olukorda, mis teda enesetapukatseni viis, üldse tekkinudki. Produksendi tegevus oli tahtlik.

Ettepanek on karistada „Naistevahetuse“ saate produktsenti hoiatuse ja rahatrahviga. Kaspari ema karistada kuni 2 aastase vanglakaristusega ja Kaspari isa hoiatusega.

2. KAITSJA SEISUKOHAD

Kaspari ema. Kaspari ema on alati lähtunud poja huvidest. Seda tõendab fakt, et Kaspar on tubli ja hästi kasvatatud noormees, ta on kogu aeg hästi õppinud ning saanud hästi läbi nii kaasõpilaste kui õpetajatega. „Naistevahetuse“ saatesegi läks Kaspari ema ainult selleks, et pere elujärge parandada. Tõsi, saate filmimise käigus jõi Kaspari ema ennast purju ja nimetas oma poega homoks. Seda ta kahtseb väga. Ta sai oma veast kohe aru ja nõudis selle löigu eemaldamist, kuid produktsent keeldus ja ähvardas teda leppetrahviga. Kaspari emal ei olnud seda raha kusagilt võtta ja ta oli sunnitud saate eetrisse minekuga leppima. Kaspari ema on „Naistevahetuse“ saate ohver, sest saate tõttu lagunes tema kooselu Viktoriga ja saade põhjustas raskeid üleelamisi tema pojale. Saade viis ema hingelisse kriisi ja ta ei suutnud märgata, et Kaspar oli langenud koolikiusamise ohvriks. Küll aga oleks kiusamist pidanud märkama kool ja õpetajad, kes oleksid pidanud sekkuma ja lapsevanemat informeerima. Enesetapukatseni viis Kaspari just koolikiusamine. Koolis toimuvat ei saanud Kaspari ema takistada. Kaspari ema ei ole süüdi talle omistatud õigusrikkumises ja süüdistused karistusseadustiku §171 järgi on alusetud.

Kaspari isa. Kaspari isa ei saanud poja elus igapäevaselt osaleda, sest kohtuotsuse kohaselt pidi poeg ema juures elama. Ema keelas Kasparil isaga suhelda. Kuna Kaspari emal oli uus elukaaslane, oli isal keeruline poega tema kodus külastada. Kaspari isa tunnistab, et oleks pidanud poisi käekäigu vastu rohkem huvi tundma, kuid samas oli ta pojale alati toeks ja abiks, kui ema juures oli olukord halvenenud. Ta lubas Kasparil ööbida enda juures, kui ta ema oli alkoholijoobes ja kodus tülitseti. Kaspar oli isa juures alati oodatud. Isa teadis Kaspari elust ainult seda, mida poeg rääkis, sest ema ei soovinud mingit infot endise abikaasaga jagada. Seetõttu ei teadnud isa midagi sellest, et tema poeg osaleb „Naistevahetuse“ saates. Ema ei pidanud vajalikuks Kaspari isa saatest teavitada, kuigi oleks pidanud. Seetõttu ei saanud isa Kaspari olukorda mõjutada ega saates osalemist takistada. Just Kaspari isa oli see, kes asja lahendamise algatas ja prokuratuurile avalduse esitas. Kaspari isa ei ole süüdi talle omistatud õigusrikkumises, süüdistused karistusseadustiku §171 järgi on alusetud.

Produktsent. „Naistevahetuse“ saate produktsent käitus oma tööülesannetest lähtuvalt. Kuna Kaspari ema oli sõlminud saate tegijatega lepingu, milles küsiti ka kõigi pereliikmete nõusolekut saates osalemiseks, ei olnud firma kohustatud löiku, kus joobes ema nimetab poega homoks, saatest eemaldama. Leping „Naistevahetuse“ saate produktsendi ja Kaspari ema vahel oli korrektne ja kehtiv. Lepingus olid kirjas poolte õigused ja kohustused, mida produktsent ka täpselt järgis. Kuna Kaspar on alaealine, oli emal õigus tema saates osalemise üle otsustada. Seda, et kodus ei olnud Kaspariga saates osalemisest räägitud, produktsent ei teadnud. Ta uskus, et vastavalt heale tavale oli Kaspar filmimisest teadlik. See õnnetu saatelõik oli Kaspari jaoks loomulikult ebameeldiv, kuid leping on leping ning turvalises ja mõistvas koolis ei oleks see tohtinud kiusamist põhjustada. Saate produktsent ei olnud teadlik saates osalenud pere alkoholilembusest. Seega ei saanud ta kuidagi ette näha, et Kaspari ema end tõsielusate võtete ajal purju joob. Telesaate produktsent ei ole süüdi ja talle omistatud õigusrikkumised karistusseadustiku §123 järgi inimese eluohtlikku või tema tervist raskelt kahjustada võivasse olukorda asetamise ja jätmise eest on alusetud.

3. KOHTU OTSUS

Kaspari ema. Kohus leiab, et Kaspari ema ei hoolitsenud oma poja eest piisavalt. Kuigi ema elas lapsega koos, ei märganud ta muutusi poja käitumises, kui saadet hakati üle kandma ja poeg koolikiusamise ohvriks langes. Kaspari ema pani oma poja väga raskesse olukorda, kui ta otsustas osaleda naistevahetuse saates. Selle otsusega rikkus ema Kaspari põhiseaduslikku õigust eraelu puutumatuselle (põhiseaduse § 26). Täiskasvanud inimesena oleks ta pidanud ette nägema võimalust, et Kaspar võib langeda koolikiusamise ja vägivalda ohvriks. Veelgi enam, just ema oli see, kes andis poja eneseväärrikusele tõsise hoobi, nimetades teda saates homoks. Selle teoga rikkus ema põhiseaduse § 17, milles on öeldud, et kellegi au ega head nime ei tohi teotada. Samuti rikkus ta põhiseaduse § 18, mis keelab inimest tema väärrikust alandavalt kohelda. Lisaks sellele põhjustas ema teguviis „Naistevahetuse“ saates Kasparile osaks saanud koolikiusamise ja viis poja enesetapukatseni. Nii seadis just ema ohtu poja elu. Hilisem nõue seda löiku mitte avaldada, ei vabasta Kaspari ema süüst. Kaspari ema hingelist kriisi võib küll mõista, kuid see ei vabasta teda vastutusest.

Kohus nõustub prokuratuuri süüdistusega ja määrab Kaspari emale 1 aasta ja 6 kuu pikkuse karistuse karistusseadustiku § 171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumises.

Kaspari isa. Kohus on seisukohal, et Kaspari isa oleks võinud oma poja käekäigu ja tema heaoluga tõesti rohkem kursis olla. Kuid Kaspari elukohaks oli määratud ema kodu, seega vastutas Kaspari eest eelkõige ema. Esialgne olukord muutus, kui Kaspari ema hakkas koos elama Viktoriga. Tuleb mõista, et Kaspari isa ei saanud endise abikaasa pereellu sekkuda ja seetõttu kannatas ka suhtlemine pojaga. Sellegi poolest sai Kaspar alati isa juures olla, kui ema ja Viktor olid purjus, kuigi ema oli keelanud Kasparil isa juures käia. Kindlasti tuleb toonitada, et just isa oli see, kes tekkinud olukorrast prokuratuuri teavitas. Kuna Kaspari isa ei teadnud midagi „Naistevahetuse“ saates osalemisest, ei saanud ta kuidagi hilisemaid tagajärgi ära hoida. Isa ei teinud midagi, mis oleks Kasparit kahjustanud. Samuti on isa kahetsenud, et ei suhelnud pojaga tihedamalt.

Kohus otsustab, et Kaspari isa ei ole süüdi karistusseadustiku §171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumises. Kohus määrab Kaspari elama isa juurde. Pere hakkab jälgima lastekaitse töötaja, kes külastab Kasparit ja tema isa kord kuus.

Produtsent. Kohus nõustub, et „Naistevahetuse“ saate produtsent järgis nii saate filmimisel kui ka eetrisse andmisel Kaspari emaga sõlmitud lepingut. Leping on korrektselt koostatud ja Kaspari ema on oma nõusolekut kinnitanud allkirjaga ning vastutab lepingu täitmise eest. Kuid saate filmimise käigus tuli esile selge oht, kui joobes Kaspari ema nimetas oma poega homoks. Kohus leiab, et sellest hetkest alates pidi produtsent mõistma, et tegu oli lapse au ja väärrikuse kahjustamisega. Produtsent ei reageerinud ka ema otsesele palvele filmitud löik saatest välja jätta. Vastupidi, ta ähvardas Kaspari ema lepptrahviga. Seetõttu arvab kohus, et produtsendi käitumine oli tahtlik. Tema tegevus ja saate eetrisse laskmine põhjustas Kasparile koolikiusamise ja viis ta lõpuks enesetapukatseni. Produtsent on selle eest otseselt vastutav. Kohus peab vajalikuks rõhutada, et ajakirjandus, mida peetakse ühiskonna valvekoeraks, peab ka ise eetilisi ja moraalseid norme järgima. Laste kaitsmine on kõigi kohus. Produtsent on rikkunud hea ajakirjanduse tava. Kohus leiab, et produtsent on eksinud põhiseaduse §17 ja 18 vastu, sest on oma hoolimatusega teotanud Kaspari head nime ning alandanud tema väärrikust. Samuti ei ole ta austanud Kaspari õigust eraelu puutumatuselle, mida sätestab põhiseaduse § 26.

Kohus otsustab, et „Naistevahetuse“ saate produtsent on süüdi ja määrab talle karistusseadustiku § 123 järgi Kaspari eluohtlikku olukorda asetamise ja jätmise eest 2000-eurose rahatrahvi.

9. klass

III koht

Mesopotaamiast Maarjamaale

Kaur Magnus Männik, Tallinna Prantsuse Lütseum

Juhendaja Helina Raal

Khaled on 12-aastane Süüria poiss, kes koos oma arstist isa Amiriga ravis 2011. aastal alanud Süüria kodusõja ajal sõjas kannatada saanud mässulisi. Sõjasegaduses tuli ette, et Khaled ja Amir ravisid liisaks mässulistele ka süütuid inimesi tapnud terroriste. 2014. aastal, kui nende kodulinn pommitamise käigus hävis, otsustas Amir koos pojaga Süüriast põgeneda ja Euroopa Liidult varjupaika paluda. Nad jõudsid illegaalselt piire ületades läbi Venemaa Eestisse. Esialgu nad inimestega kontakti võtta ei julgenud ja murdsid kõigepealt sisse üksikusse suvilasse, kust leidsid vajalikku toitu ja riideid. Hommikul andsid Amir ja Khaled end piirivalvele üles ja esitasid soovi varjupaiga taotlemiseks.

VASTUARGUMENDID

I Amir ja Khaled sisenesid riiki illegaalselt, omamata vajalikke dokumente. Euroopa Liit on rahumeelne ühendus ja siia on võimalik saabuda seaduslikke teid kasutades. Kui Amir ja Khaled oleksid saanud meie riiki legaalselt ja dokumentidega, oleks neil olnud võimalus kasutada seaduslikke viise varjupaiga taotlemiseks, kuid nemad valisid selleks ebaseadusliku tee ja hiilisid meie riiki nagu kurjategijad.

II Esimene asi, mida Amir riiki saabudes tegi oli see, et ta murdis sisse Eesti Vabariigi kodanikule kuuluvasse suvilasse ning varastas seal toitu ja riideid, kahjustades sedasi meie kaasmaalase vara. Amir oleks võinud koputada esimese maja uksele, kust ta hääli kuulis, ja paluda abi, kuid ta otsustas taas valida kuritegeliku tee.

III Ei saa ka tähelepanuta jätta asjaolu, et Amir on ligi 4 aastat olnud tihedalt seotud Süüria mässuliste ja terroristlike rühmitustega. Ta küll väidab, et ta ei ole sõjategevuses osalenud ja täitis vaid arsti kohust, kuid on raske uskuda, et nii kaua sõjategevuse keskel olnud mees, kellel on otsene side terroristlike organisatsioonidega, ei oma nendega tänasel päeval mingisugust kokkupuutepunkti. Praeguse pagulaskriisi taustal peame me olema äärmiselt ettevaatlikud selles suhtes, kellele me varjupaika oma riigis pakume ja kas meil on tõendeid selle kohta, et meilt abiküsija ei ole tegelikult hunt lambanahas.

IV Võimatu ei ole ka variant, et isik, kelle suhtes me peaksime ülimat ettevaatlikust üles näitama, on hoopis teismeline Khaled. Kui Amiri puhul me võime püüda mõista tema soovi sõjas viga saanud aidata tema arsti elukutse tõttu, siis Khaledi puhul puudub meil igasugune põhjendus, miks me peaksime mõistma tema pikaajalist kokkupuudet mässuliste ja terroristidega. Khaled oli noor, kui ta sõjaga kokku puutus, kuid lisaks sellele oli ta ka väga mõjutatavas eas. Me kuuleme iga päev, kuidas terroristlikud organisatsioonid värbavad oma ridadesse teismelisi, kes neid fanaatiliselt järgivad. Khaled sobib täpselt teismelise terroristi profiiliga – tal on aastatepikkune kokkupuude sõjaolukorraga, mässulistega, terroristidega, ta on mõjutatav ja teda on lihtne Euroopasse integreerida.

Kui ka jätta kõrvale terroriohu hirm, siis ei saa me ikkagi mööda vaadata Amiri kahest juba sooritatud kuriteost ning põhjendatud kahtlusest, et ta võib kuritegusid ka edaspidi sooritada. Meile on teada, et ta on nooruses elatanud ennast vargustega. Seega on tema väärtushinnangud juba sellised, et me ei saa temalt oodata seaduskuulekat käitumist. Tema poeg, kes, nagu juba öeldud, on äärmiselt mõjutatavas eas, on suurema osa oma elust puutunud kokku varguse, vägivalda ja sõjaga ning uude riiki saabudes oli tema esimeseks kogemuseks taas kaks kuritegu. Eesti Vabariigis puudub tänasel päeval töötav pagulassüsteem. Meil ei ole võimalik tagada, et me suudame need kaks inimest oma ühiskonda integreerida ja nad neile harjumuseks olnud kuritegelikult teelt kõrvale hoida. On kurb öelda, et sellise pagasiga inimesed on Euroopa Liidu jaoks kadunud ja Eesti Vabariigi jaoks otseselt ohtlikud. Me ei peaks neile varjupaika andma ja nad tuleks saata tagasi oma kodumaale Süüriasse.

POOLTARGUMENDID

I Dokumentideta riiki sisenemist ei saa panna Amirile ja Khaledile süüks, sest, nagu me teame, põgenesid nad oma kodulinnast peale seda, kui pommirünnaku käigus oli suurem osa linnast hävinenud. Neil ei olnud ei aega ega võimalust reisikohvri pakkimiseks. Nad ei saanud Euroopa Liitu tulekuks dokumentide puudumise tõttu valida ka seaduslikku teed, vaid pidid leppima variandiga, mida neile pakuti – illegaalne sisenemine Euroopa Liitu läbi Venemaa. Neil ei olnud muud võimalust.

II Jah, võõrasse suvilasse sissemurdmine oli mõtlematu tegu, aga me ei tohi unustada, kuskohast Amir ja Khaled meie juurde tulid. Nad tulid sõjakoldest, kus nad on aastaid näinud ainult vägivalda, surma ja vihkamist. On mõistetav, et saabudes võõrasse riiki, mille kombeid nad ei tunne ja kus neil ei ole ühtegi tuttavat, ei julge nad ka kellegagi kontakti võtta. Meil eurooplastena on raske mõista, et inimene võib saabuda keskkonnast, kus teda on aastaid täitnud ainult hirm ja kus ta on pidanud võitlema ellujäämise eest. Amir tegi võibolla vale valiku, kuid tema jaoks oli see sellel hetkel ainus tuttav variant. Ja olgem ausad, ta ei murdnud sellesse suvilasse sisse ju rikastumise eesmärgil – ta püüdis vaid leida toitu ja soojust endale ja oma alaealisele pojale. Me ei saa tähelepanuta jätta ka asjaolu, et juba järgmisel hommikul, saades aru oma veast, pöördus Amir piirivalvuri poole, andis ennast üles ja tunnistas oma eksimust. Jah, ta tegeles ka kodumaal vargustega, aga tegemist oli nälgitud inimese viimase võimalusega päästa ennast ja oma peret kindlast surmast.

III Amir on arst, ta on andnud Hippokratese vande, mille kohaselt on ta töötanud abistada kõiki, kes tema abi peaksid vajama. Ka meie, eurooplasted, ei jäta ravimata kurjategijaid või muul moel eksinuid. Amir täitis oma kohust ja me ei saa seda talle süüks panna. On äärmiselt kitsarinnaline kahtlustada inimest terrorismis puhtalt sellepärast, et ta on pärit riigist, kus terrorism on viimasel ajal igapäevane nähtus. Me peame vaatama asjale avarama pilguga – lisaks sellele, et Süürias on omavahel võitlevad vaenupooled, on seal ka väga palju süütuid tsiviiliskuid, lihtsalt oma tööd tegevaid inimesi, naisi ja hirmunud lapsi. Khaled on üks selline laps, kes on oma elus näinud väga palju surma ja vägivalda. Tema ainsaks kaitsjaks ja nõuandjaks on olnud tema isa, kes on püüdnud talle juba maast madalast õpetada inimeste aitamise kunsti. Khaled on ennastohverdavalt oma isa aidanud, kuid ka temal on õigus rahulikule lapsepõlvele. Meil on võimalus pakkuda talle rahulikku elukeskkonda, haridust, paremat tulevikku. Ta ei ole maailma jaoks kadunud, tema elu on veel ees ja meil on võimalus see elu suunata õigele rajale.

Meie vajame Amiri ja Khaledi sama palju, kui nemad vajavad meid. Amir on oma arstiõpingute ajal omandanud inglise keele oskuse ja Eesti riigil on praeguse pagulaspoliitika valguses väga vaja inimest, kes suudaks olla vahelülisiks meie ja peatselt siia saabuvate ja inglise keelt mitte valdavate pagulaste vahel. Samuti ärge unustagem, et Amir on diplomeeritud arst ja tema poeg Khaled plaanib ilmselt

sama rada käia. Seega aitavad Amir ja Khaled meil ilmselt lahendada üsna pea esile kerkiva valulise probleemi, mis puudutab saabuvate pagulaste ravimise küsimust. Võtame nad vastu ja anname neile võimaluse.

KOHTUNIKU OTSUS

Tegemist on äärmiselt tundliku teemaga – ühelt poolt sõltub lõplikust otsusest kahe inimese elu ja edasine saatus, teiselt poolt on see tõeline proovikivi meie rahva usaldusele võõra ja tundmatu ees. Ei saa tähelepanuta jätta ei vastuargumente ega ka pooltargumente – tõtt on neis kõigis. On tõsi, et Amir ja Khaled on eksinud meie seaduste vastu ja et igapäevase terroriohu valguses on meil keeruline usaldada inimesi, keda meil oma väheses informeerituses on kõige lihtsam pidada selle terrorismi esindajateks, mille ohus Euroopa viimasel ajal elab. Kuid olgem ausad, tegemist on siiski ainult hirmuga, spekulatsiooniga. Meil ei ole ühtegi tõendit selle kohta, et Amiri ja Khaledi näol oleks tegemist terroristidega või meie riigile muul moel ohtlike isikutega. Sooritatud sissemurdmine oli küll seadusevastane, kuid tegu on pisirikkumisega ja on põhjust uskuda, et see tegu jäi ühekordseks ja oli ajendatud viimasest hädast. Amir on näidanud üles kahetsust ja ei ole põhjust tema siiruses kahelda. Amiri ja Khaledi tagasisaatmine võrduks ilmselt surmaotsusega – nii karmi karistust need põgenemise käigus sooritatud kuriteod küll ei vääri. Hetkel Euroopas ja Eestis kujuneva pagulaspoliitika valguses on ainuõige, kui Eesti Vabariik võtab Amiri ja Khaledi varjupaigataotluse kaalumisele ja püüab nende heaks teha kõik, mis aitaks nende tulevikku helgemaks muuta.

Mesopotaamiast Maarjamaale

Pauliine Konsa, Hugo Treffneri Gümnaasium

Raske on mitte märgata mässuliselt meelestatud rahvahulka kohtumaja ukse ees. Lehitatakse plakateid ja hüütakse läbisegi raskesti eristatavaid lauseid. Rahvas on tagajalgadele aetud. Ja selle kõige põhjuseks on isa ja poeg, kes soovivad Eestis varjupaika saada. Pole raske arvata, mida kohtuhoone juurde kogunenud rahvahulk arvab, paar pilguheidet suurtele plakatitele näitavad, et pagulased pole siia riiki oodatud ja mingi nad parem tagasi sinna, kust tulid. Meedia on antud sündmuste käiku usinasti kajastanud, unustatud on Savisaare ja Keskerakonnaga seotud skandaalid ning esimehe valimised. Kõik on keskendunud arstiharidusega Süüriast pärit Amirilile ja ta poja Khaledi tulevikule. Rahva üldine seisukoht on selge: nad ei soovi siia põgenikke, samuti pooldavad sellist lähenemist ka mitmed erakonnad nagu EKRE. Seevastu Postimehes ja ka Pealtnägijas on leidnud kajastust seisukohad, kus leitakse, et kodusõja põgenikele peaks kindlasti pakkuma varjupaika. Täna leiab aset kulminatsioon. Langetatakse otsust, kas Amiril ja Khalel on õigust jääda Eesti pinnale elama või peavad nad minema tagasi oma kodumaale. Kohtusaalis on murelike nägudega Amir ja ta poeg, koos nende esindajaga ning tõlk, et süürlased mõistaksid kohtusaalis toimuvat, samuti on kohal kohtunik ja prokurör, kes ka esimesena sõna võtab.

PROKURÖRI SÕNAVÕTT

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (järgnevad punktid on samuti samast seadusest võetud) §20 on öeldud, et ilmselt põhjendamatu varjupaiga taotlus on see, mille puhul taotleja ohustab riigi julgeolekut või avalikku korda. Khali ja Amiri varjupaigataotlust võib seega lugeda põhjendamatuks. Samuti peab mainima, et Amir pooldas Süüria kodusõjas mässulisi, kes tegid tihedalt koostööd enesetaputerroristidega. Ei ole välistatud, et ta tegi nendega isegi koostööd ja seega võib ta potentsiaalselt kahjustada Eesti julgeolekut, ohutades terrorismi või isegi osaledes terroriaktides. Fakt on see, et ta ravis teiste inimeste seas ka terroriste ning seeläbi abistas lääne suhtes äärmiselt vaenulikke Süüria mässulisi. Eesti põhiseaduse §22 on öeldud, et pagulase tunnustust saamist välistav on olukord, kus põhjendatud alus arvata, et ta on toime pannud rahvusvahelistes õigusaktides sätestatud rahu- või inimsusvastase või sõjakuriteo, mis tähendab, et Amiril pole õigust saada pagulaseks tunnustamist. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse §14 järgi peab varjupaiga taotleja viivitamatult esitama taotluse Politsei - ja Piirivalveametile, kohe kui on Eestisse saabunud. Khal ja Amir seda aga ei teinud, vaid viibisid Eesti pinnal üle 12 tunni, pannes seega toime seaduserikkumise, millest ei tohiks lihtsalt mööda vaadata. Samuti varastasid nad Eesti talumajast riideid ja veetsid seal öö ilma, et oleks küsinud talu omanike käest luba seda teha. Selline käitumine viitab soodumusele varastada ning näitab et Amir pole unustanud oma kuritegelikkust minevikku. Sellega nad kujutavad Eesti riigile ohtu ja ei tohiks saada siia alalist elamisluba. §20 järgi on ilmselt põhjendamatu varjupaigataotlused need, kus taotleja tegelik eesmärk on asuda Eestisse muul põhjusel, sealhulgas leida tööd või parandada oma elutingimusi. Seda võime täheldada Amiri ja Khali seiskohast, nende elatustase polnud kodumaal piisavalt hea ja Euroopa Liidu liikmesriikides on elujärg palju parem, nii et neil oli ilmselge soov parandada oma elutingimusi ja seetõttu nad ka otsustasid Eestisse elama asuda. Seega

on tegemist põhjendamatu varjupaigataotlusega, mida ei tohiks rahuldada. Khail ja Amiri kodumaal Süürias käib kodusõda, aga riigis on ka piirkondi, kus kodusõda pole nii ulatuslike kahjustusi tekitanud, kui pealinnas, kus Amir ja Khal elasid. Kui nad koliksid kaugemale pealinnast ja ohukolletest, poleks nende elu ohus ja nad ei peaks ka Eesti riigilt varjupaika taotlema. Sellest räägib ka §21: välismaalase palve võib tagasi lükata, kui välismaalast ohustav tagakiusamine ja tõsine oht piirdub kindla geograafilise alaga, kusjuures taotlejale on kättesaadav piisav kaitse tema päritoluriigi mõnes teises piirkonnas. Ning ei tohi ka unustada, et suurem osa Eesti rahvast ei poolda pagulaste sisserännet, ning riik peab oma rahva soovide järgi tegutsema. Rahva seas põhjustaks nende varjupaiga taotluse vastuvõtmine suuremat sorti mässu ning suurendaks vastuolusid riigi siseselt. Seetõttu leian ma, et nii Eesti põhiseaduse järgi, kui ka arvestades üldise rahva meelestatuse ja antud pagulaste minevikuga ei tohiks Amirile ja Khalile anda alalist Eesti elamisluba.

Pärast prokuröri pikka monoloogi sigineb kohtusaali vaikus. Tõlk, kes Amirile ja Khalile on määratud, paistab olevat alla andnud ja lihtsalt annab paarilauseiselt edasi kogu toimunud esitlust. Prokurör särab rõõmust ja on juba endale valmis šampust kallama. Samal ajal kui Amir ja Khal segaduses nägudega ringi vaatavad, ilma et suudaks enamusest keerulisest ametikeelest aru saada. Nende esitaja mudib närviliselt oma pabereid ja heidab murelikke pilke kohtuniku poole. Pagulaste esindaja tõuseb ja heidab pilgu ennast ümbritsevatele inimestele justkui lootes kelleltki abi. Seda leidmata alustab ta oma kaitsekõnega.

ESINDAJA SÕNAVÕTT

Sooviksin alustada hoopiski mitte nii Eesti põhiseadusesse kleepunult kui prokurör ja lihtsalt soovitada kõigil heita väikene pilk minevikku. Aega, kui Eesti oli okupeeritud Saksa ja Nõukogude Liidu vägede poolt ja meie riigist põgenesid tuhanded inimesed välismaale. Enamus riike võtsid meie põgenikud vastu ja ei saatnud neid tagasi kindlasse vangistusse. Ma ei näe ühtegi põhjust, miks nüüd ei peaks Eesti riik sama tegema teiste maade sõjapõgenikega. Kas me oleme tõesti nii palju kehvemad võrreldes Rootsi, Kanda, USA ja Austraaliaga, kes omal ajal meie rahvuskasulaseid vastu võtsid, et ei suuda avada oma ust teistele, kes ei tunne end turvaliselt oma kodumaal. Seda sätestab ka ÜRO inimõiguste deklaratsioon, milles on kirjas, et igal inimesel on õigus tagakiusu ees varjupaika otsida teistes maades ja seda varjupaika kasutada. Amirile minevik ei tohiks olla probleem tema praeguses elus, ta varastas ainult vajadusest, mitte sellepärast, et see oleks tal sisse sööbinud harjumus. Oma ülejäänud elu on ta olnud austusväärne arst, kes pole sattunud seadusega pahuksisse. Tema poeg Khal oli eeskujulik õpilane ning hea abiline oma isale ning näitas seega ülesse head õppimisvõimet ja ustavust ning sõnakuulekust, mis on vajalikud omadused, et uues riigiks hästi hakkama saada. Amirile seotus terroritega oli väga pinnapealne, enamikul juhtudest ta isegi ei teadnud täpselt, keda ravib. Aga isegi Eesti põhiseadus sätestab §5, et vältimatu abi on tervishoiuteenus, mida tervishoiutöötaja osutab olukorras, kus abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. See tähendab, et Amir aitas terroriste ainult selle tõttu, et see oli hädavajalik abi, ja arstid on kohutatud aitama kõiki nende patsiente, ükskõik mis rahvusest või millise minevikuga nad ka ei oleks. Seega ei saa lugeda fakti, et Amir aitas terroriste ravida, üldse tema vastu rääkivaks, vaid see viitab sellele, et ta on tõeline arst ja peab oma elukutset tähtsamaks, kui ükskõik milliseid muid isiklike vaateid. On kahetsusväärne, et pagulased ei teavitanud endast kohe Politsei- ja Piirivalveametit, kui nad Eesti pinnale saabusid. Aga oli öö ja nad ei teadnud kuhu peab minema. Seega võib öelda, et nad andisid endast esimesel võimalusel teada, kuigi see võimalus oli järgmisel hommikul. Kohalikus talumajas ööbimine on minu arvates igati vabandatav, sest ööd võivad külmad olla, eriti lõunamaadest pärit inimestele ning antud olukorda arvestades ei tohiks neile sellist libastumist ette heita. Kes meist ei oleks suure vihma käest võõra katuse alla peitu pugunud, ega meid selle eest veel Eestist välja ei viis. Leian, et nende tagasi kodumaale saatmine võib lõppeda neile ülimalt ohtlikult ja seega peaks Eesti

riik rahuldama nende varjupaiga taotlusega.

Khal ja Amir kuulavad tõlgi sõnu, aga ei paista kuigi lootus andvate ilmetega olevat. Prokurör heidab üleolevalt pilgu saalis viibijatele, see jääb hetkeks pagulastel pidama, kerge muie tekib ta näole, aga siis tuleb tagasi professionaalsust ja ta jätkab oma pilguga kõige hindamist. Kohtunik tõuseb ja läheb mõtisklema antud kaasuse üle. Tekib tunne, et saalisolijad juba aimavad, milline see otsust võib tulla. Pärast pikka vaikust siseneb kohtunik, et teha teatavaks oma otsus.

KOHTUNIKU OTSUS

Kohtu otsus on järgmine: Amiri ja Khali varjupaigataotlus tuleb vastu võtta. Otsus põhineb sellel, et põgenikele pole ohutu elada oma kodumaal, kuna see võib ohustada nende elu. Nende Eestisse tuleku põhjuseks on oht eludele, mitte rahaline omakasus. Amiri minevik ei tohiks mõjutada teda enam ja kuna edasisi seaduserikkumisi pole pärast nooruseaas tehtud väiksemaid kuritegusid olnud, ei ole Amir otsene oht Eesti riigile. Arsti kohustus on aidata patsiente, seega ei saa Amirile ette heita, et ta ravis terroristide haavu, sest tema suhtus nendesse ainult kui oma patsientidesse. Kohus ei näe, et Amir oleks ise otseselt terrorismiga seotud. Tõsiasi, et Khal ja Amir ei teavitanud oma viibimisest Eesti pinnal koheselt ametivõime on seadusega vastuolus, aga see polnud pikema ajaline varjamine, vaid alla 24 tunni kestnud viivitus, mis võis ka olla põhjustatud teadmatusest. Asjad, mida nad Eesti talupidamisest võtsid ilma luba küsimata tuleb omanikule kompenseerida esimesel võimalusel. Amir ja Khal majutatakse pagulaste varjupaika. Khal peab jätkama oma haridusteed ja Amir peaks leidma vastavalt oma erialale sobiva töö. Nad ei tohi sattuda seadusega pahuksisse ja vähimigi hoiatus lõpeb riigist välja saatmisega. Sellised on tingimused nende elama jäämiseks Eesti Vabariigis. Loodetavasti suudab ka rahvast mõista antut otsust ja pikemas perspektiivis võib see Eesti inimesi tolerantsemaks muuta teiste rahvuste ja eriti pagulaste suhtes. Sest on vältimatu, et Eestisse hakkavad pagulased saabuma. Pole ratsionaalne mõelda, et Eesti jääb igaveseks ainult eestlaste pärusmaaks ja et meie riik suudaks eemale hoida kõik varjupaiga taotlejad. Amiri ja Khali elu oleks ohuks kui Eesti riik neid vastu ei võtaks ja nad tagasi oma kodumaale saadaks, seega on ainuõige nende varjupaiga taotlus kinnitada.

Ausalt öeldes ei oodanud keegi sellist otsust, ei Amir ega ka mäslev rahvahulk akende taga. Mitte keegi ei iitsatanud, kõik ootasid, et kohtunik jätkaks ja ütleks et tegelikult oli see nali. Aga otsus on lõplik. Tõlgi vaikse pobina lõpuni kuulanud vaatasid Amir ja Khal üksteisele sügavalt otsa, Amiri otsaette juurdunud kortsud silenesid korruga ja ta naeratab oma pojale. Prokurör, istub täiesti läbitungimatu ilmega oma kohal ja ei näidanud välja vähimatki emotsiooni kaotuse üle. Lõppkokkuvõttes annab tehtud otsus Amirile ja Khali uue ja parema elu Euroopa Liidus. Aga suured vastuolud on Eesti rahva seas, sest paljud ei nõustu tehtud otsusega ja on kindlalt selle vastu, et Eestisse pagulased elama jätta. Kohtuniku öeldu, et eestlastes tuleb toleranttsust tõsta, on vägagi õige ja asjakohane. Me ei sa vihata kõike, mis on uudne ja teistsugune, eriti praegusel pluralistlikul ajajärgul.

10. klass

II koht

Kes kasvatab keda

Piia Tomingas, Läänemaa Ühisgümnaasium

Juhendaja Kalle Lõuna

Loore on 16-aastane tüdruk, kes on juba pool aastat suhtes olnud Soomes ehitajana töötava Eesti noormehe Kaleviga. Neiu perekond ei kiida suhet heaks, sest nende arvates on Kalev läinud kergema vastupanu teed ja peaks mõtlema kõrghariduse omandamise peale ning Eestis töötama. Olukorra on muutnud keerulisemaks asjaolu, et Loore on kümnendat nädalat lapseootel. Kalev rõõmustab lapse pärast ja on teinud tüdrukule abieluettepaneku. Loore ema ja isa aga ei toeta noorte abiellumisplaani ning arvavad, et nende tütar peaks kogunisti aborti tegema. Loore usub siiski, et nad saaksid lapse kasvatamise ja ühise majapidamise loomisega hästi hakkama ning esitab kohtusse avalduse alaealise teovõime laiendamiseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 570 alusel, et noored saaksid abielluda. Kohalik omavalistus toetab seda plaani.

POOLTARGUMENDID

- 1) Loore ja Kalevi suhe on kestnud juba mõnda aega ning läbimõeldud abiellumissoov näitab, et ka tulevikus soovivad nad ühise perekonnana edasi elada. Sündivale lapsele ning ka noortele vanematele sisendaksid abielu ja turvaline perekond kindlustunnet. PS § 27 järgi on perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena riigi kaitse all.
- 2) Kuigi neiu vanemad on noorte suhte ja abiellumise vastu, on PS § 26 järgi **igäihel õigus perekonna- ja eraelu puutumatusse ning Loore ema ja isa ei tohi suhet takistada.**
- 3) **Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 järgi on igal naisel (ka alaealisel) õigus ise otsustada oma raseduse katkestamise üle. Seega ei saa Looret sundida aborti tegema, kui ta on erinevaid variante põhjalikult kaalunud ja otsustanud lapse alles jätta.**
- 4) Kalevil on olemas püsiv töökoht, kus töötasu on hea. Noored saaksid lubada endale oma kodu soetamist ja oleksid majanduslikult iseseisvad, mis on oluline alus toimivale abielule ja perekonnale.
- 5) **PS § 19 ütleb, et igäihel on õigus vabale eneseteostusele, seega on Loorel ning ka Kalevil õigus valida ise oma tulevikuplaane. Mitte keegi ei tohi neid neile ette kirjutada ega tehtud valikute tõttu diskrimineerida.**
- 6) Kohalik omavalitsus on samuti arvamusel, et tulenevalt Loore lapseootusest ning noorte kavatsusest laps koos üles kasvatada, on Loore ja Kalev piisavalt küpsed abiellumiseks.

VASTUARGUMENDID

- 1) Loore ja Kalev on veel üsna noored ning iseseisva pereelu alustamine välismaal võib muutuda neile liiga raskeks. Kui neiu jääks elama koos oma vanematega Eestisse, saaks ta lähedastele vähemalt mingis osas toetuda ning harjumuspärasest keskkonnast oleks lapse kasvatamine alguses lihtsam.
- 2) Oma kodu soetamise, ühise majapidamise loomise ja lapse saamisega kaasnevad suured rahalised kulutused, mida noored vanemad ei pruugi osata ette näha. Kui neil oleks sealjuures rahalist toetust vaja, siis Loore vanematelt poleks võimalik seda saada ning kogu sissetulekukohustus jääks Kalevi peale. Tööandjalt ei saa ta töötasu aga alati õigel ajal kätte, see võib noored keerulistesse olukordadesse asetada.
- 3) Noorte suhe on siiski kestnud vaid pool aastat ja Kalev pole püsivalt Eestis Loore juures olnud. Nii võib sellest kujuneda abielu, kus koos ollakse vaid lapse pärast, see omakorda võib varsti viia lahutuse-ni. Kui Loore saab täisealiseks, kuid nad soovivad endiselt abielluda, tekiks neil selleks võimalus.

KOHTUOTSUS

Otsuse langetamisel tuleb lähtuda eelkõige sündiva lapse huvidest, sest Loore on kindlalt otsustanud lapse ilmale tuua. Lapsel on turvalisem ja kindlam elada perekonnas, kus isa ja ema on omavahel kindlas liidus, abielus. Samas, kui perekonna majanduslik seis on ebakindel, võib see muutuda lapsele mingil määral kahjulikuks. Siinkohal ütlesid Loore vanemad, et nemad ei saaks noort perekonda rahaliselt aidata ning samuti polnud nad nõus otseselt lapse kasvatamises osalema. Kuid kui Kalev tegi Loorele abieluettepaneku, on ta arusaadavalt valmis perekonna nimel pingutama ja leidma võimalusi ebakindlate hetkede ärahoidmiseks ja/või kiireks lahendamiseks. Leian, et kui noortel vanematel on läbimõeldud ja kindel plaan ühiselt laps üles kasvatada ja selle juures teineteisele toeks olla, peab seda tunnustama ja neid igakülgsest toetama. Otsusena rahuldan avalduse alaealise teovõime laiendamiseks, et Loore ja Kalev saaksid abielluda.

10. klass

III koht

Kes kasvatab keda

Hanna Loore Marjeta Salumäe, Võru Gümnaasium

Juhendaja Kaja Kenk

JUHTUMI KIRJELDUS

Loore on 16-aastane tüdruk, kes õpib gümnaasiumis 10.klassis. Aasta tagasi kohtas ta Eestis elavat, kuid Soomes töötavat ja seal head palka teenivat Kalevit, kellega ta pool aastat tagasi suhtesse astus. Tüdruk on 10.nädalat rase. Kalev tegi talle abieluettepaneku, millega Loore nõustuks. Loore vanemad Siret ja Aaro, aga ei poolda noorte abiellumist, sest neil pole ressursse, et noori aidata ning ema Siret arvab koguni, et tüdruk peaks aborti tegema. Loore õde Illi aitas koostada avalduse kohtusse.

I Avaldaja (Loore)

Loore esitab kohtule avalduse, et taotlema tema kui alaealise teovõime laiendamist. *Tal on selleks õigus Tsiviilkohtumenetluse seaduse §570 alusel.*

Avalduses toob 16-aastane Loore teovõime laiendamise põhjuseks soovi abielluda 21-aastase Kaleviga, et luua ühine pere ja kodu.

Ta soovib abielluda Kaleviga, keda ta armastab, keda ta tunneb aasta; kellega ta on suhtes olnud pool aastat; kes on tema loote/lapse isa; kes tegi talle abieluettepaneku.

Ta soovib sünnitada lapse, sest mõlemad (Loore ja Kalev) on lapse poolt. Loore on 10. nädalat rase ja aborti võib teha enne 12. rasedusnädalat (Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seadus §6(1)). Ta teab, et 9. ja 10. nädala vahel leiab aset loote kasvuspurt, mille käigus suurendab loode oma kehakaalu üle 75%. Loode haigutab, avab ja sulgeb sageli oma suud ning imeb pöialt. Enamikus luudes käib luustumine. Arenema hakkavad ka sõrme- ja varbaküüned. Spetsiifilised sõrmejäljed, mille kaudu saab inimese identifitseerida terve elu jooksul, tekivad 10 nädalat pärast viljastumist. (Seda õpitakse koolis ja ka internetist on info kiiresti leitav n http://www.abort.ee/elu_enne) Ta teab, et abordiga on seotud ka riskid: emakas võib saada aborti käigus kahjustada ning tulevikus ei teki võimalust last saada, rinnavähirisk kolmekordistub, abort võib kahjustada naise psüühilist tervist.

Ta selgitab, et nad saaks lapsega ja kodu ülalpidamisega hakkama, elades Eestis või Soomes: Kalev saab ehitustöölisena korralikku palka, mõni üksik tõrge on aja jooksul olnud palga väljamaksmisel; Loore

ise saaks vanemahüvitist 435 päeva, (355 eurot kuus, sest ta on mittetöötav õppur); lapsetoetus on 45 eurot igakuiselt. Lisanduksid esialgu mõned ühekordsed toetused.

Loore rõhutab, et otsus õppida edasi gümnaasiumis näitab, et tal on huvi edasiõppimise vastu ja ta ei piirdu ainult kohustusliku põhiharidusega. Loorel on gümnaasiumis head hinded ja ta ei heida kõrvalle plaani, et saab ka lapse kõrvalt vähemalt keskhariduse omandada.

Loore lisab avaldusse ka selgituse, et tal pole vanemate kirjalikku nõusolekut. Mõlemad vanemad – ema Siiri ja isa Aaro soovivad, et Loore teovõimet ei laiendataks, sest nad arvavad, et Loore peaks kõigepealt kooli lõpetama ja töökoha leidma ning ta on abiellumiseks ja lapse saamiseks veel liiga noor. Loore ema Siiri soovib, et tüdruk teeks aborti. Neil ei ole võimalik Looret rahaliselt toetada. Loore mainib, et preliikmetest toetab teda vanem õde, kes aitab ka antud avalduse teha.

II Kohtu tõendite kogumine

Kuna Loore esitas avalduse, on tegemist hagita menetlusega. Kohus saab ise tõendeid koguda. Menetlusosaliseks on asjast puudutatud isikud. (*Tsiviilkohtumenetluse seaduse §457 lõige 8*).

1. Loore kohtub ja vestleb ekspertiga, kes selgitab välja tema arengutaseme ja valmisoleku iseiseisvaks eluks vanematest eemal. (*Tsiviilkohtumenetluse seadustik §572*) – Ekspert annab Loorele väga positiivse hinnangu. Ekspert toob lisaargumendina veel välja selle, et Loorel on suurepärased teadmised ja tähelepanekud väikelastega suhtlemiseks, ta on palju õppinud emalt isalt väikevendade kasvatamisel.
2. Linnavalitsus esitab kohtule alaealise Loore teovõime laiendamiseks vajalikud andmed ning annab menetluses oma arvamuse teovõime laiendamise kohta. Kohalik omavalitsus pooldab Loore ja Kalevi abiellumist, seega toetab kohalik omavalitsus ka Loore teovõime laiendamist. (*Tsiviilkohtumenetluse seadustik §573*)
3. Isikute ärakuulamise käigus kuulatakse üle:
 - a) Loore – alaealise teovõime laiendamise taotleja, kelle argumendid jäävad samaks, mis ta avalduses esitas. Ta selgitab, et kuna ema soovis, et ta aborti teeks, siis ka tema esialgu kõhkles. Ta jääb seisukohale, et tahab lapse alles jätta ja Kaleviga abielluda.
 - b) Loore ema Siiri ja isa Aaro – alaealise seadusandlikud esindajad, kelle argumendid kattuvad Loore esitatuga. Loore vanemad Siiri ja Aaro soovivad, et Loore teovõimet ei laiendataks, sest nad arvavad, et Loore on abiellumiseks ja lapse saamiseks veel liiga noor. Loore ema Siiri soov on, et tüdruk teeks aborti. Loore vanemad ei pea võimalikuks ka noorte toetamist materiaalselt. Vanemad on Loore abiellumise vastu.
 - c) Loore elukaaslane ja lapse isa Kalev - kuna teovõime laiendamist taotletakse abiellumiseks, siis peab kohus (lähtuvalt *Tsiviilkohtumenetluse seadustiku §574(6)*) kuulama üle ka tema. Kalev soovib perekonda luua ning ta töötab Soomes ja saab head palka, mis võimaldab noorel perel sotsiaalselt hakkama saada, kuigi vahepeal on juhtunud, et ta ei saa palka õigeaegselt kätte. Kalev on huvitatud suhte seaduslikuks muutmisest – abiellumisest. Tulevikus oleks parem, kui lapsel oleks terviklik pere ehk abielus vanemad.
 - d) Loore õde Illi - ta on Loore teovõime laiendamise poolt, sest ta aitab ka Loorel avaldust esitada.

III Kohtumäärus

Kohus otsustas Loore teovõimet laiendada, hoolimata tema vanemate Siiri ja Aaro vastuseisust. Kohus lähtus otsust tehes jutuajamisest Loore ja Kaleviga, kohaliku omavalitsuse arvamusest ja ekspertiisi tulemusest, mis tuvastas, et Loore on valmis Kaleviga abielluma ja vajadusel ka elukohta vahetama, sest tal on kindel soov Kaleviga pere luua ja ta mõtleb ka nende tulevikule ja sellele, kuidas nad sotsiaalselt hakkama saavad.

Loore teovõimet laiendati seoses abiellumisega ja elukoha vahetusega. Lähtuvalt kohtuotsusest võib Loore Kaleviga abielluda ja elada Eestis või Soomes ning mees peab võimaldama Loorele ja lapsele sotsiaalse heaolu. Loore vanemad Siiri ja Aaro ei pea Looret rahaliselt toetama.

Lapse allesjätmise üle saab otsustada vaid naine ise ja keegi teine ei tohi tema otsust mõjutada. (*Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seadus, 2015*)

Kedagi ei saa vastu tahtmist sünnitada või aborti tegema sundida. See oleks vastuolus mitmete põhiõigustega, sealhulgas naiste enesemääramisõigusega, õigusega privaatsusele ja tervise kaitsele.

Ka kooli jätkamise üle saab Loore ise otsustada.

Lõppsõna

Alaealisi, kes võtavad üle täiskasvanu rolli ja kohustused, on tegelikult päris palju. Need, kes tahavad seda seaduslikult teha, on täiskasvanulikud alaealised. Kuna õigus vabale eneseteostusele (Eesti Vabariigi põhiseadus §19) on inimõigus, siis see laieneb ka alaealistele. Samas vabadustel on loomulikult piirid – ka vabal eneseteostusel. Arvan, et alaealise vanematel ei peaks olema otsustusõigust oma lapse abiellumise üle, kui noor on piisavalt küps, et seda teha. Kui alaealine ei ole täiskasvanuliku mõtlemisega, siis oleks parem, kui vanematel oleks otsustusõigus noore abiellumise üle. Olen kindel, et teovõime laiendamise teel antud võimalus abielluda on vajalik, sest see annab alaealisele/alaealistele võimaluse luua seadusliku perekonna, kus abikaasad on võrdõiguslikud, mõlemal vanemal on õigus ja kohustus kasvatada oma lapsi ja hoolitseda nende eest. (Eesti Vabariigi põhiseadus §27). Sellegi kaasaegse puhul on 16-aastase Loore ja 21-aastase Kalevi kindel soov kohe abielluda, sest nii saavad nad last koos kasvatada ja ühise kodu rajada. Pere ei püsi kindlasti mitte koos seaduslikul abielul, vaid armastusel ja üksteise austusel.

11. klass

I-II koht

Kes kasvatab keda

Birgita-Carolina Laan, Tallinna Saksa Gümnaasium

Juhendaja Ulla Herkel

KOHTUNIK

„Täna on kogunenud kohtusaali, et arutada ühe ebahariliku juhtumi üle. Nimelt on tegemist olukorraga, kus noor 16-aastane tüdruk Loore on jäänud lapseootele ja soovib abielluda 21-aastase Kaleviga. Tüdruku vanemad on rangelt selle vastu. Sellest tulenevalt esitas Loore enda vanema õe Illi juhendamisel kohtusse avalduse alaealise teovõime laiendamiseks. Alustame Loore ütlustega, palun!“

ALAEALISE LOORE ARGUMENDID

„Tere austatud kohtunik ja kohalviibijad! Olen täna siia tulnud omavoliliselt selleks, et kohus võtaks vastu otsuse laiendada minu teovõimet abiellumiseks. Kõik sai alguse sellest, kui ühel kooliväljasõidul kohtusin ma praeguse partneri Kaleviga. Kalev on 21-aastane ja temast saab minu lapse isa. Olen kümnendat nädalat lapseootel ning otsustasin, et jätan lapse alles. Nagu arvata võib, ei ole minu vanemad nõus meie abielu sõlmimisega. Põhiseadus § 16 ütleb, et igaühel on õigus elule – see tähendab, et ka minu sündimata lapsel! § 28 alusel on igaühel õigus tervise kaitsele – abort on ju ohtlik meditsiiniline protseduur, eriti veel minuealisele. Inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 25 lõigu kaks kohaselt annavad emadus ja väikelapseiga õiguse erilisele hooldusele ja abile.

Ema, kas sina oleksid oma lastest loobunud? Kas sa oled rõõmus, et mina olemas olen? Mina olen küll väga rõõmus, et teie mul sündida lasite, sellepärast peaksin ka mina oma lapsele andma võimaluse sündida ja rõõmus olla. Praegu on mul käsil ka kümnes klass. Juba algusest peale on minu õpitulemused olnud väga head, olen väga distsiplineeritud ja iseseisev tüdruk, mis tõttu saaksin ma hakkama lapse kasvatamisega ka ilma vanemate abita. Kui jätaksin hetkel kooli pooleli, oleks ka tulevikus väga palju võimalusi, kuhu ma saaksin peale lapse üles kasvatamist edasi õppima minna. Kuid kuna põhiseadus § 27 ütleb, et perekond on kohustatud hoolitsema oma abivajavate liikmete eest, siis minu vanemad ja vanavanemad peaksid sellest ka kinni pidama ning eelkõige mind lapse üles kasvatamisel aitama. Kui nemad vanemaks jäävad, siis on ilmselge, et mina olen kohustatud ka kunagi neid aitama. Seega on nende toetus mulle kui nende tütrele absoluutselt õiglane, see on nende kohustus.

Hoolimata minu noorest east olen proovinud ennast ette valmistada võimalikeks muredeks tulevikus. Olen tutvunud paljude erinevate nõuannetega, mis tähendab, et mul on huvi ja soov enda elu jätkata koos lapse ja Kaleviga. Ka Kalevil kui lapse isal on õigused oma lapse eest hoolitseda. Kui Eesti riik mulle seda ei võimalda, on mul võimalus kolida Soome ja hakata asju seal ajama. Pelgalt minu vanus ei peaks hetkel saama saatuslikuks sellele olukorrale. Seega pöördun ma kohtu poole perekonnaseaduse § 1 lõigu kolm alusel, mille kohaselt võib kohus alaealise teovõime laiendamise sätete kohaselt laiendada vähemalt 15-aastaseks saanud isiku teovõimet nende toimingute tegemiseks, mis on vajalikud abielu sõlmimiseks ning abieluga seotud õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks. Hetkel on minu poolt kõik, aitäh!“

KOHTUNIK

„Tänu Loorele, kuid kui tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 574 lõik kuus ütleb, et kui teovõime laiendamist taotletakse abiellumiseks, kuulab kohus isiklikult ära ka isiku, kellega alaealine abielluda soovib, siis nüüdseks on aeg kuulata ära Loore partneri Kalevi põhjused. Võite hakata kõnelema!“

LAPSE ISA, LOORE PARTNERI KALEVI ARGUMENDID

„Täna Teid! Ma tean, et pool aastat pole just kõige pikem suhtes olnud aeg, kuid minu jaoks on just Loore see õige, kellega on mul soov elu läbi käia. Siiamaani olen näinud noort Looret, kui ühte kõige täiskasvanulikumat naist, kellel on siht silme ees ning ma võin olla kindel, et Loore saab hakkama kõigega. Minu kohustuseks on aidata teda nii heas kui halvas ja kuna meie sissetulekuks oleks mingil perioodil ainult minu töötasu, siis olen valmis seda panustama meie tulevikule mõeldes. Mõlemal abikaasal on abielus teineteise ees võrdsed õigused ja kohustused, millest tulenevalt ei jääks ka lapse üles kasvatamine ainult Loore peale. Pean tõdema, et minu töökohal on tulnud ette ka probleeme, kus tööandjalt ei ole ma saanud töötasu õigel ajal kätte, kuid nüüdseks on probleem lahendatud ja kõik hakkab toimima korrapäraselt. Plaanis on asjade paremaks arenemiseks leida Eestis tööd. Ehitaja amet on mul omandatud ja olen enam kui kindel, et Eestis otsitakse sellele kohale tööjõudu. Nagu ma aru olen saanud, siis Loore vanemad mind ei poolda ja on öelnud minu ning minu töö kohta mõned karmid ja halvustavad sõnad. Põhiseaduse § 17 alusel ei tohi kellegi au ega head nime teotada, seega on nad läinud vastuollu põhiseadusega. Minul isana on ka õigused, näiteks õigus otsustada oma lapse saatuse üle ja olen enam kui kindel, et parim on ta üles kasvatada, minu jaoks muud varianti ei olegi. Siit tulenevalt peaks kohus õiglasel järeldusel tegema.“

KOHTUNIK

„Nüüd annan veel viimase sõna Loore eestkostjatele, alaealise eest vastutavatele Siretile ja Aarole – kuulame ära nende seisukohad. Palun!“

LOORE VANEMATE SIRETI JA AARO ARGUMENDID

Siret: „Kõik, mida ma olen öelnud Loorele abiellumise ja abordi tegemise kohta, on puhtalt olnud minu tütre enda huvides. Ma leian, et tüdruk on tõepoolest väga iseseisev ja arukas, kuid veel liiga noor sidumaks ennast abieluga, veel vähem üles kasvatamiseks last. Mis puudutab kooli ja haridust, siis põhiseaduse § 37 alusel on laste hariduse valikul otsustav sõna vanematel, mis tähendab, et minu öeldut selle kohta, et Loore peaks võtma eesmärgiks kool lõpetada ja alles siis perekond luua, võiks kohus võtta arvesse. Rasedus ei ole kestnud rohkem kui 12 nädalat, seega võiks neiu teha veel aborti ja mina kui tema ema ning kindlasti ka isa Aaro oleksime Loorele toeks talle põhjustatud nii hingelise kui ka füüsilise valu puhul. Kuid kui juhtub, et Loore tõepoolest lapse ilmale toob ning abiellub, siis peaksime me leidma selle võimaluse toetada ka tütar kahe lasteaias käiva poja kõrvalt, mis oleks väga raske. Nimelt võib see võib halvendada kahe väikelapse olukorda, kui nüüd meie hoolde jääb laps ja lapselaps ning võib olla ka väimees seni, kuni noortel pole oma kodu.“

Aaro: „Nõustun Sireti ütlustega ning tahaksin lisada veel, et Loore võib ennast praegu liialt ülehinnata ning hiljem võivad tekkida suured probleemid. Me ju keegi ei tea, kas Kalev jääb terveks ajaks Looret ja last toetama või toimub see ainult hetketi. Minu arvates ei ole 16 – aastane veel piisavalt küps oma elu elama. Meil on neli last ja me teame, mida see majanduslikult tähendab. Ilma hariduseta ema ja vä-lismaal ajutiselt töötav isa ei suudaks tagada lapsele normaalset kasvukeskkonda, mida nõuab ka lapse õiguste konventsiooni artikkel 27. Pealegi ei ole neil veel kindlat elukohtagi. Tuleks mõelda sündiva lapse huvidele ja endale aru anda oma võimalustest, mitte olla nii isekas. Loore peaks kuulda võtma

oma vanemaid – meie oleme ju elu rohkem näinud, kui Loore ise.“

KOHTUNIKU ARGUMENDID JA OTSUS

„Aitäh Teile kõigile omapoolsete argumentide eest. Kohus on oma otsuse langetanud kooskõlas põhiseadusega. Oleme päri, et laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel (PS § 37), kuid olles näinud Looret ja võtnud kuulda tema ütlusi, siis kaaluvad siinkohal üles tüdruku ja Kalevi sõnavõtted. On teada, et paljud vanemad alahindavad oma lapsi – seda on selgelt näha ka praeguse juhtumi puhul. Kuna Loorel on tõeline soov kasvatada laps üles, siis ei tohi keegi teda sundida ega mõjutada lapsest loobuma, seda ütleb ka raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõik üks. Põhiseaduse § 16 alusel on igaühel õigus elule ja raseduse katkestamise steriliseerimise seaduse § 5 alusel ei saa kedagi sundida aborti tegema, eriti juhul, kui nii ema kui ka isa ootavad lapse sündi. Kindlasti ei ole kõik alaealised valmis noorelt abielluma, kuid vaadates Looret, on ta endi sõnade järgi piisavalt küps abiellumiseks ja lapse üles kasvatamiseks. Perekonnaseaduse § 111 ühtib ka Kalevi seisukohaga teha endast olenevalt kõik, et hakata last ja Looret toetama, see näitab tema kohusetundlikkust tulevaseks abieluks.

Et noorte suhe ja elu saaks toimima, võttis kohus perekonnaseaduse § 1 lõigu kolm alusel vastu otsuse alaealise Loore teovõime laiendamise teel anda võimaluse Loorel ja Kalevil abielluda. Et rahul oleksid ka vanemad, siis jäävad noored peale lapse sündi mõneks ajaks sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate jälgimise alla. Vaatame, kas noored suudavad end tõestada. Soovitaksime vanematel rõõmustada ja võimalusel noortele toeks ja nõuandjateks olla. Sellega kuulutan istungi lõppenuks ja soovin kõikidele osapooltele edu edaspidises elus!“

11. klass

I-II koht

Kes kasvatab keda

Julia Zaitseva, Tallinna Humanitaargümnaasium

Juhendaja Aive Peil

KOHTUMÄÄRUS

Tsiviilasi №2-1-12-3

21. oktoober 2015

Tartu Maakohus koosseisus

kohtunik Katrin Tamm

kohtuistungi sekretär Tiiu Põld juuresolekul

läbivaadanud Loore Ojasalu avalduse alaealise teovõime laiendamiseks tegi kindlaks :

Loore Ojasalu, sündinud 29. märtsil 1999. a, elukoht Põlva linn, Tähe tn 5, esitas Tartu Maakohtule avalduse, milles taotleb tema, kui ajaealise, teovõime laiendamist.

Oma avaldust motiveerib Loore Ojasalu alljärgnevaga :

Käesoleval ajal Loore on 16-aastane, õpib Põlva gümnaasiumis kümnendas klassis. Aasta tagasi kohtus ta klassi väljasõidul Soome 21-aastase Eesti noormehe Kaleviga. Kalev elab küll Eestis, kuid töötab Soomes ehitajana. Noored on juba pool aastat suhtes. Loore ema Siret Ojasalu ja isa Aaro Ojasalu ei kiida noorte suhet heaks. Nad on arvamusel, et Kalev on läinud elus kergema vastupanu teed, sest ta käib välismaal tööl. Kalev on keskharidusega noormees ning vanemate arvates peaks tema mõtlema kõrgema hariduse omandamise peale ning tööd tegema kodumaal. Loore Ojasalu avalduse kohaselt on ta kümnendat nädalat lapseootel, mida kinnitab ka arstitõend.

Avaldaja väidab, et Kalevil on lapse üle hea meel ning ta on teinud talle abieluettepaneku. Veel väidab avaldaja, et ta soovib lapse alles jätta ning lapse isaga abielluda. Loore arvamusel ei takista laps tema edaspidist elu – keskkooli saab ta ka hiljem lõpetada ning pealegi teab ta paljusid tublisid noori emasid, kes laste kõrvalt lausa kõrgharidust omandavad. Kuna avaldaja seaduslikud esindajad (ema ja isa) ei poolda aga noorte abiellumisplaani ning ema arvab kogunisti, et tütar peaks mõtlema oma tulevikule ja aborti tegema, palub Loore Ojasalu laiendada tema teovõimet, et ta saaks Kaleviga abielluda.

Avaldaja seaduslikud esindajad – Siret ja Aaro Ojasalu – seletuste kohaselt ei peaks kohus laiendada nende alaealise tütre teovõimet. Oma arvamust põhjendavad nad sellega, et perekonna loomiseks on aeg küps, kui koolid lõpetatud ning töökoht olemas. Pealegi ei ole neil võimalik tüdrit rahaliselt toetada. Ka on nad arvamusel, et tütar ei saa lapsekasvatamisega ise hakkama ning täiskohaga tööl käivad vanavanemad ei saa selles osas aidata.

Avaldaja Loore Ojasalu taotlusel kuulus kohus üle ka tema vanema õe Illi. Illi Ojasalu seisukohalt pooldab ta oma noorema õe soovi luua perekond oma tulevase lapse isaga. Illi Ojasalu veendumisel Loore ja Kalev armastavad üksteist. Kuna Kalev teenib Soomes üldiselt ikkagi hästi, siis saaksid noo-

red lubada endale ka oma kodu soetamist. Seega võib Loore vajadusel koos lapsega ka Soome kolida ning seal Kaleviga ühise majapidamise luua.

Kuna teovõime laiendamist taotletakse abiellumiseks, kuulab kohus vastavalt Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 574 lg. 6 isiklikult ära ka isiku, kellega alaealine abielluda soovib.

Kalev Mägi seletas kohtus, et tema ja Loore Ojasalu on suhtes juba üle poole aasta. Nad armastavad üksteist. Kui ta sai teada, et Loore on lapseootel, tekkis tal hea meel ning tegi ta Loorele abielu ettepaneku. Antud ajal on tal Soomes töökoht olemas. Mis sest, et mõnikord on küll juhtunud, et tööandja ei maksa töötasu õigel ajal kätte. Üldiselt teenib ta Soomes ikkagi hästi ning saaksid ka nemad lubada endale oma kodu soetamist. Kalev Mägi seletas kohtus oma soovi – et Loore koliks koos lapsega Soome ning seal temaga ühise majapidamise luua.

Põlva Linnavalitsus on arvamusel, et tulenevalt Loore Ojasalu lapseootusest ning noorte kavatsusest laps koos üles kasvatada, on Loore Ojasalu ja Kalev Mägi piisavalt küpsed ka abiellumiseks.

Kohus, tutvunud toimiku materjalidega ning ära kuulanud poolte seisukohad, leiab, et Loore Ojasalu avaldus teovõime laiendamise kohta tuleb rahuldada. Kohus lähtub alljärgnevast :

Teovõime mõiste annab seadus füüsilisest isikust lähtuvalt : füüsilise isiku teovõime on võime iseseisvalt teha kehtivaid tehinguid (TsÜS prg. 8 lg 1), seega oma tegudega omandada tsiviilõigusi ja kohustusi, samuti neid lõpetada. Täielik teovõime on 18-aastaseks saanud isikul (täisealisel). Alla 18-aastasel isikul (alaealisel) ja isikul, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu kehtvalt ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida, on piiratud teovõime (TsÜS prg 8 lg 2). TsÜS prg. 9 lg 1 kohaselt kohus võib vähemalt 15-aastase alaealise piiratud teovõimet laiendada, kui see on alaealise huvides ja alaealise arengutase seda võimaldab. Sel juhul otsustab kohus, milliseid tehinguid võib alaealine teha iseseisvalt. TsÜS prg. 9 lg 2 kohaselt alaealise piiratud teovõimet võib laiendada tema seadusliku esindaja nõusolekul. Kui nõusoleku andmisest keeldumine on ilmselt vastuolus alaealise huvidega, võib kohus alaealise teovõimet laiendada seadusliku esindaja nõusolekuta.

Põhiseaduse §19 kohaselt igapähe on õigus vabale eneseteostusele. Põhiseadus ei tee vahet, kas inimene on alaealine või täiskasvanu. Seega Põhiseaduse §19 kohaselt on Loorel õigus laps sünnitada. Pealegi, käesolevaks ajaks Loore Ojasalu raseduse kestvus ületab tähtaja, mis

võimaldab katkestada rasedust meditsiinilistel näidustustel. Antud olukorras on kohus arvamusel, et abiellumine vastab alaealise huvidele. Kohus võtab arvesse ka avaldaja iseloomustavaid andmeid : Loore Ojasalu õpib gümnaasiumi kümnendas klassis, tema õpitulemused on alati olnud head. Kohus on nõus ka L.Ojasalu arvamusel, et laps ei takista tema edaspidist elu – keskkooli saab ta ka hiljem lõpetada. Seega on kohus seisukohal, et alaealise L.Ojasalu arengutase võimaldab tema teovõimet laiendada ning teovõime laiendamine on alaealise huvides.

Otsuse tegemisel peab kohus silmas ka noormehe Kalev Mäe iseloomustavaid andmeid : noormees on elukutseline ehitaja, tal on Soomes alaline töökoht ning tema töötasu on piisavalt suur selleks, et noored saavad kasvatada last normaalses tingimustes.

Avaldaja seadusliku esindajate seisukohad on Põhiseadusega vastuolus ja ilmselt vastuolus ka alaealise huvidega, seega kohus ei võta neid arvesse. Kohus peab vajalikuks selgitama ka järgmist:

Alaealine saab teovõimeliseks abielu sõlmimise ajast. Nii on ka 15-aastane või 16-aastane isik teovõimeline ja õigustatud tegema kõiki tehinguid (sõlmima ostu-müügi,-rendi,-üüri,-kinke-ja muid lepinguid) ilma vanemate nõusolekuta, kui ta on astunud abiellu seaduses ettenähtud tingimustel ja korras.

Isegi kui tema abielu lõpeb või tunnistatakse kehtetuks põhjusel, mis ei ole seotud abiellumisega, ei kaota alaealine teovõimet, mille ta on omandanud abiellumisega.

Eeltoodu alusel ja juhindudes TsMS §§-de 574 lg. 6, 577, 578 kohus

määras:

1. Laiendada Loore Ojasalu, sündinud 29. märtsil 1999. a, elukoht Põlva linn, Tähe tn. 5, teovõimet.
2. Lubada Loore Ojasalu'le registreerida abielu seadusliku esindaja nõusolekuta.

Määrus jõustub ja kuulub täitmisele selle Loore Ojasalu'le kättetoimetamisega. Määruse peale võib esitada määruskaebuse vastavalt TsMS § 578 alusel.

Kohtunik Katrin Tamm

12. klass

I koht

Elu pärast tõsieluseriaali

Indra Rüüt, Türi Gümnaasium

Juhendaja Ellu Rusi

Osapooled:

Prokuratuur

I süüdistatav - Kaspari ema

II süüdistatav - Kaspari isa

III süüdistatav - sarja "Naistevahetus" produtsent

1. Prokuratuur esitab süüdistuse Kaspari emale KarS § 171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumises, millega ta põhjustas ohu Kaspari elule ja tervisele.

1.1. Kaspar oli määratud peale vanemate lahutust elama ema juurde, kelle kohustus oli kanda hoolt ja tunda huvi lapse igapäeva toimetustes ning arvestada tema heaoluga. Antud olukorras on ema aga hooldusõigust kuritarvitanud pideva alkoholi tarvitamisega, mis viis alati suurte tülideeni kasuisaga. Nii aga polnud tagatud lapsele turvaline kodune keskkond, mistõttu oli Kaspar sunnitud kodust pidevalt lahkuma ning minema turvalisust otsima isa juurde.

1.2. Ema ei pööranud tähelepanu lapse huvidele ja heaolule, mis oleks pidanud olema tagatud ka siis, kui kasuisa ja ema otsustasid osaleda telesarjas "Naistevahetus". Antud olukorras ei küsitud teleseriaalis osalemiseks lapselt nõusolekut. Vaatamata sellele, et laps on alles alaealine ning ei ole antud küsimuses põhiline otsustaja, tuleb tema heaolu tagamiseks kõik otsused seda põhjalikumalt läbi mõelda. Samuti on kohustatud lapsega alaliselt koos elav lapsevanem teavitama teist lapsevanemat taolistes elumuutustes, olgu see siis lühi- või pikaajaline. Ema seda aga ei teinud, kuigi ühist hooldusõigust omavad vanemad peavad otsustama lapsega seotud asju ühiselt ka siis, kui nad elavad alaliselt lahus.

2. Prokuratuur esitab süüdistuse Kaspari isale KarS § 171 järgi hooldusõiguse teostamise nõuete rikkumises, mille kohaselt ei tundnud isa poja käekäigu vastu huvi ning põhjustas sellega ohu Kaspari elule ja vaimsele ning füüsilisele tervisele.

2.1. Isa ei elanud Kaspari emaga alaliselt koos, kuid kuna kohus oli jätnud hooldusõiguse mõlemale vanemale, oli ka isal kohustus lähtuda lapse parimatest huvidest ning seega pidi ka isa huvi tundma enda lapse elukäigu vastu. Isa ei võtnud midagi ette, kui poeg pidevalt kodust salaja tema juurde põgenes ning ööbima jäi, kui ema jälle kasuisaga purjus olid ning tülitsetid. Poeg otsis isalt pidevalt tuge ning turvalisust, mida isa küll ajutiselt võimaldas, ent mingeid lahendusi ei otsinud ega igapäevaselt last moraalselt ei toetanud.

2.2. Isa ei huvitunud poja käekäigust ning tema turvalisusest ka saate ajal. Seriaalivõtted toimusid kahe nädala jooksul, selle aja jooksul ei teinud isa midagi, et oma poega kaitsta. Samuti ei tegutsenud ta seriaali näitamise ajal, vaid pöördus politsei poole alles siis, kui Kaspar üritas end tappa. Kaks nädalat on pikk aeg - sel perioodil ei teinud isa toimuvast väljagi, vaid tuli probleemiga avalikkuse ette alles siis kui poeg oli juba enesetappu üritanud.

3. Prokuratuur esitab süüdistuse sarja produtsendile KarS § 123 järgi Kaspari elu ohtlikku või tema tervist raskelt kahjustada võivasse olukorda asetamise ja jätmise eest.

3.1. "Naistevahetuse" produtsent lasi teleekraanidele kogu salvestuse materjalid, kuigi oli ilmselge, et antud ülesvõtted võivad tekitada nii peresiseid kui ka -väliseid probleeme. Kui tegu on tõsielul põhineva telesarjaga, siis tuleb eriti hoolikas olla, mida kajastada ja mida mitte, et see ei rikuks või paljastaks kellegi eraelu vastu nende enda tahtmist. Eriti oluline on see, kui kaitsta tuleb lapse huve. Antud olukorras kasutas produtsent vaatajate võitmiseks ja põnevuse tekitamiseks just neid kaadreid, mis kahjustasid alaealise heaolu. Produtsent pidi oma töö spetsialistina ette nägema, et sellises olukorras tekivad probleemid ja tõsised tagajärjed. Oleks tulnud teha erisusi vaatamata allakirjutatud lepingule.

I KAITSIJA VASTUARGUMENDID

Pärast vanemate lahutusprotsessi oli Kaspar kohtu otsuse kohaselt määratud elama ema juurde, kes talle ka kodu tagas. Olles hiljuti lahutatud, on ilmselge, et ema ei pööra lapsele igapäevaselt samasugust tähelepanu nagu varasemalt, kuna on alles emotsionaalselt haavatud. Enne lahutust ei tarbinud ema nii palju alkoholi, muidu ei oleks kohus Kasparit tema juurde elama määranud. Järelikult algas alkoholi kuritarvitamine lahutusest tulenevast pingetest ja uus elukaaslane Viktor ei olnud kuidagi emale toeks. Ema süüdistamine KarS § 171 järgi on ülekohtune, kuna vaatamata probleemidele käisid nii ema kui ka Viktor tööl ja mõistsid, et mõlema sissetulekud on liiga väikesed. Võeti ka kiirlaenu, et sellevõrra tõsta igakuist sissetulekut, mis tagaks parema elujärje nii emale, Viktorile kui ka lapsele. Ka teleseriaalist võeti osa põhjusel, et teenida 1000 eurot, mis aitaks maksta tagasi kiirlaenusid ja tulla igapäevaselt paremini toime. Ema ei osanud kuidagi ette näha taolist juhtumit, mis võiks Kasparit viia enesetappuni. Kui aga ema mõistis, et eetrisse jõudev pihtimus avalikustaks nende perekonna eraelu, palus ta produtsendilt koheselt antud klippi mitte avalikustada. Oli ilmselge, et ema on palju läbi elanud ning lihtsalt varises emotsionaalselt kokku. Inimeste isiklike ja eraelu probleemidega oleks pidanud telesarja produtsent arvestama. Lahus elamine ei pane aga emale kohustust igast lapse tegemisest isa teavitada, vaid ka isal on kohustus tunda lapse vastu ise huvi ja uurida, mis tema elus toimub ja kuidas läheb.

II KAITSIJA VASTUARGUMENDID

Lapsest lahus elamine vähendab paratamatult vanema ja lapse koosolemise võimalusi. Lapsel on isiklik õigus suhelda mõlema vanemaga. Ent ema oli Kasparil keelanud isaga suhelda, mis nende võimalikku kontakti ka oluliselt vähendas. Isa ei teadnud antud seriaalis osalemise tõsisematest probleemidest enne kui see kõik teleekraanil ilmus. Seetõttu ei saanud isa ka midagi varasemalt toimunu ära hoidmiseks ette võtta. Ka ema ei teavitanud isa ning lapse arvamusega ei arvestatud juba siis, kui saates osalemise otsus vastu võeti. Isa oleks pidanud küll ise uurima, kuid kui poeg isa külastas, siis eeldas viimane, et poeg räägib talle olulistest asjadest. Isa ei saa rohkem teada kui poeg ei räägi ning alkohoolikust emaga on suhtlus täiesti olematu. Samuti käis poeg vaatamata ema keelule isa juures kui ema ja kasuisa jooma kippusid. Sellest saab järeldada, et Kaspar tundis ennast isa juures väga hästi ja turvaliselt. Muidu ei oleks ta isa juurde läinud ja seal ka ööbinud. Samuti näitab usaldust isa vastu see, et Kaspar rääkis koolikiusamisest lõpuks isale, mitte emale. Sellele reageeris isa koheselt.

III KAITSJA VASTUARGUMENDID

Saate produtsendi eesmärk on pakkuda televaatajatele enda teosega meelelahutust. Täpselt sama kehtib ka telesarja "Naistevahetus" kohta. Saatesse ei võeta kedagi vastu nende enda tahtmist. Saatesse registreerivad end perekonnad ise, arvestades sealjuures, et nende igapäevaelu toimetused linastuvad teleekraanidel kõikidele vaatajatele. See, et antud pere osales saates ainult raha pärast, selgus alles saate jooksul. Järelikult ei saanud see kuidagi mõjutada produtsendi otsust, et just nimelt pahatahtlikult ja omakasupüüdlilikult valiti Kaspari pere osalema. Ent saate tegemisele kulutatakse raha ja lepingule allkirjaga nõusolekut andes, tulnuks arvestada ka sellega, et ei tehta erandeid selles, mis on lepingus kirjas. Nii on ka iga teise lepinguga. Saates osalemisel oleks tulnud ennast ise kontrollida, kui on teada, et see ilmub teleekraanidel kõigile vaatamiseks. Vabanduseks ei ole ka alkoholi tarbimine, see ongi põhjus, miks ema kaamerate ees nuttes südant puistas. See oli temast mõtlematu tegu ning ta peabki ise vastutama. Probleemid poisiga ei olnud ettenähtavad, kuna Kasparil oli hoopis parem läbisaamine kasuemaga kui enda päris emaga ning nii ei saanud kuidagi tajuda halba keskkonda, mis oleks tõendanud, et Kasparile taolises saatesarjas osalemine ei meeldi. Seega ei saa sarja produtsenti nimetatud kuriteos süüdi mõista.

KOHTU OTSUS

I süüdistatav. KarS § 171 järgi mõistab kohus süüdi Kaspari ema, kes ei taganud lapsele turvalist elukeskkonda ning ei arvestanud lapse heaolu ja huvidega. Olles lapsele seaduslik eestkostja tuleb arvestada tema isiklike õiguste ning huvidega, mis antud situatsioonis jäid tagamata. Pojale oli tagatud küll kodu, ent antud olukorras ei olnud ema poolt vajaminev turvalisus ega ka tähelepanu lapsele tagatud, mistõttu oli poeg Kaspar sunnitud tihti salaja isa juurde minema. Ilmselgelt ei olnud ema ja poja vahel usaldust, kui poeg koolikiusamisest hoopis isale rääkis, kellega ta alaliselt koos ei elanud. Usaldus ei saa tekkida lapsevanema vastu, kes on pidevalt alkoholijoobes ning ei paku lapsele piisavalt vajaminevat hoolitsust.

Kohus leiab, et ema süüdistamine KarS § 171 järgi ei ole ülekohtune, kuna tööl käimine ei ole ainus tegevus, millega teostada hooldusõigust poja huvide ja heaolu vastu. Tööl käimine ja raha teenimine on vähim, mida enda perekonna hoolitsuse tagamiseks teha. Kui pojalt ei küsitud nõusolekut saates osalemiseks ega teatud probleemidest koolis, näitab see, et ei tuntud huvi oma lapse tegemiste kohta. Sel juhul ei saa olla tõepoolest ema poolt ette näha, et telesarja ilmumine kuidagimoodi võib lapsele eluohtlik olla. Ent ema kohustus on enda lapse heaolu eest seista ja vältida taolise olukorra tekkimist. Lahus elamine ei pane küll emale kohustust igast lapse tegemisest isa teavitada, ent ema kohustus on teha lapsega suhtluse ka isale kättesaadavaks kui ei ole kohtu poolt teistmoodi ette määratud. Antud olukorras oli aga pojalt isaga suhtlemine ema poolt keelatud. Ka see ei olnud kooskõlas lapse huvidega.

II süüdistatav. Kaspari isa ei näidanud poja elukäigu vastu varasemalt huvi, kui alles peale poja enesetapu katset. Ent antud olukorras oli ema keelanud pojalt isaga suhelda, mis võis olla mõjuteguriks isa vähestes teadmistes poja elukäigu kohta. Poeg külastas iseseisvalt isa tihti, millest tulenevalt eeldas isa, et poeg räägib talle olulistest asjadest ise. Isa kohesest reaktsioonist, mis tuli peale koolikiusamise ja enesetapukatse kuulmisest, saab järeldada, et isa tõepoolest ei teadnud antud probleemidest varasemalt. Ent probleemidest kuuldes tegutses ta koheselt, mis näitab poja vastu hoolivust. Isa teadmised poja elu kohta olid tõepoolest piiratud, kuna ta ei saa teada rohke kui talle räägiti ning kuna ema oli suhtluse üldise keelanud, siis nii noor ja vaimselt terroriseeritud laps ei julgegi isale kodustest probleemidest rääkida, et vältida lisapahandusi emaga. Järelikult ei saa Kaspari isa KarS § 171 järgi süüdi mõista, kuna lapsel on õigus suhelda mõlema vanemaga, mida aga oleks pidanud ema ka Kasparile võimaldama ja hoidma isa rohkem lapse eluga kursis.

III süüdistatav. Kaspari ema kinnitas lepingule alla kirjutades oma nõusolekut antud saates osalemiseks. Pere- konna siseselt oleks tulnud aga jõuda ühisele kokkuleppele saates osalemiseks. Producers ei saa ette näha, mis võib saate filmimise ajal juhtuda. PS § 26 on küll sätestatud, et igähele on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusel, ent taolises telesarjas osaledes ongi põhiohk perekonna eraelu, millest olid mõlemad perekonnad enne saates osalemist teadlikud. Seega ei ole õigust perel tagantjärele nõuda teatud klippide esitamata jätmist, kuna oma eraelu avalikustamisega nõustuti lepingule allakirjutades juba enne saates osalemist. Probleemid, mis tekkisid sarja lindistamise ajal oleks tulnud perekonnal ise ära hoida. Kohus mõistab õigeks sarja producersi, keda ei saa KarS § 123 järgi süüdi mõista. Eluohtlik on olukord, kus esineb reaalne võimalus surma saabumiseks, ent seda ei olnuks võimalik saate producersil ette näha, kui telesarja võtete ajal ei esitanud poeg Kaspar ise ühtegi kaebust ning sai suurepäraselt läbi vahetuspere emaga.

12. klass

II koht

Mesopotaamiast Maarjamaale

Aapo Rehi, Hugo Treffneri Gümnaasium

Juhendaja Aare Ristikivi

VARJUPAIGA ANDMIST POOLDAV KOHTUKÕNE:

Austatud kohus!

Palume anda meie poolt esindatavatele Süüria põgenikele Amirile ja tema pojale, Khaledile täiendava kaitse seisund. Oleme veendunud, et kumbki isik ei ole Eesti Vabariigile julgeolekuohuks ja nende varjupaigataotlus on põhjendatud.

Amir ja Khaled põgenesid Süüriast pärast nende kodulinna hävimist käimasoleva sõja tagajärjel. Enne seda tegeles Amir valitsusvastaste mässuliste osapoolel haavatute ravimisega ja Khaled sellele kaasa aitamisega. Väide, et patsientide seas oli muuhulgas ka terroriste, ei anna mitte kuidagi alust süüdistada neid terrorismi toetamises, kuna arstiharidusega Amir, olles andnud Hipokratese vande ja puhtast inimlikkusest lähtudes, oli nii moraalselt kui ka eetiliselt kohustatud aitama kõiki abivajajaid, sõltumata nende ideoloogiast, minevikust või nende tegevusest.

Olukorra sunnil kodust lahkunud isa ja poeg liikusid edasi Venemaale ning seejärel jõuti juba ka Eesti piiri äärde. Arvame, tuginedes faktele, et Vene Föderatsioon on kogu konflikti vältel poliitiliselt toetanud Süüria Al-Assadi valitsust, et nimetatud riigilt varjupaiga taotlemine oleks tähendanud nende välja andmist Süüria valitsusvägedele, mis aga omakorda oleks Amirile ja Khaledile kui endistele mässulistele võinud tähendada ebainimlikku kohtlemist või isegi tapmist.

Põgenikepaar ületas Eesti-Vene kontrolljoone, kuid ei astunud kontakti esimeste inimestega, keda kohati, kartes nende reaktsiooni. Sellist kartust võib mõista seoses tugevate immigratsioonivaenulike ilmingutega Eestis ja Euroopas üldisemalt. Lähedalasuvasse suvilasse sissemurdmine oli tingitud vaid äärmisest vajadusest toidu ja sooja peavarju järele, mis on täielikult mõistetav, kui võtta arvesse Süüria lähistroopilisest kliimavöötimest pärit inimeste väiksemat külmataluvust ning Eesti kliima jahedaid öid. Seda kinnitab asjaolu, et suvilast võtsid nad vaid enda jaoks vajalikke asju: soojemad riided ja toit. Kirjeldatud oludest lähtuvalt palume kohtul mõista, et tegu pandi toime hädaseisundis, teo tegemata jätmine oleks võinud kaasa tuua tegijatele ohtlikke tervisekahjustusi.

Amir ja Khaled naasid hommikul esimesel võimalusel piirile ning tunnistasid kogu oma tegevuse, kaasa arvatud sissemurdmise ja varguse esimesele kohatud piirivalvurile vabatahtlikult üles, väljendades nõnda lisaks aususele ja südametunnistusele ka igakülgset valmisolekut koostööks Politsei- ja Piirivalveametiga.

Amiri arstikutse ja inglise keele oskus võimaldab tal integreeruda meie ühiskonda ning anda ka oma panus sellesse, samas kui Khaled on veel piisavalt noor, et Eesti haridussüsteemi õppima asudes suudaks omandada koolikohustuse lõpuks piisava eesti keele oskuse. Kuna tagasisaatmine Venemaale või Süüriasse võib põhjustada Amiri ja Khaledi põhiõiguste tugevat riivet ning arvestades asjaolu, et nen-

de kodu ja vallasvara on täielikult hävinenud ja neil on siiras soov asuda elama Eesti Vabariiki, oleks meie hinnangul ainuõige lahendus võtta põgenikest isa ja poeg vastu.

VARJUPAIGA ANDMISEST KEELDUMIST TAOTLEV KOHTUKÕNE:

Lugupeetud kohus!

Meie hinnangul ei peaks Amir ja Khaled saama positiivset vastust varjupaigataotlusele, kuna varjupaigataotlejad võivad olla ohuks Eesti julgeolekule, nende motiivid on kaheldavad ja nad panid toime varavastase kuriteo Eesti Vabariigi pinnal.

Amir liitus oma poega kaasates Süüria kodusõja puhkedes mässuliste osapoolega, olles täiesti teadlik kõikidest ohtudest, mis sellega kaasneda võivad. Kahtluste tekkides, et tema patsientide seas võivad olla ka terroristlikke võitlejaid, ei lõpetanud ta oma tegevust, millest võib järeldada neutraalsust või isegi kerget poolehoidu äärmusorganisatsioonidele. Selliste isikute põgenikena vastu võtmine võib kaasa tuua väga tõsised tagajärjed Eesti ühiskonna turvalisusele. Lisaks, otseses lahingutegevuses osalevast organisatsioonist põgenenud inimestele ei ole meie hinnangul täiendava kaitse seisundi andmine õigustatud, kuna sel juhul sekkuks ka Eesti riik kaudselt konflikti, pakkudes ühe osapoole võitlejatele turvalist väljapääsu.

Meil on põhjust kahelda Amiri ja Khaledi motiivides ka seetõttu, et põgenikud võtsid ette põhjendamatu pika teekonna just Eestisse. Kui nende eesmärk oli vaid sõja eest põgeneda, oleks esmane loogiline valik olnud kas Türgi või Venemaa või mistahes muu riik nende teekonnal. Soov asuda elama just Euroopa Liitu klassifitseerub aga pigem majanduspaguluse alla, mistõttu ei ole põhjust neid sõjapõgenikena defineerida. Ühtlasi jääb segaseks asjaolu, miks ületasid Amir ja Khaled Eesti-Vene kontrolljoone ebaseaduslikult ja salaja, kui neil oleks oluliselt lihtsam teha seda ametlikult ja nõnda esitada ka varjupaigataotlus, mis tõenäolisemalt oleks positiivse vastuse saanud.

Ka üle piiri tulles ei kontakteerunud esimeste ettejuhtuvate inimestega, vaid tungiti sisse erasuvilasse. Nõnda sooritati lausa kaks rikkumist, millest ühe tegemata jätmine oleks välistanud ka teise – esimesel võimalikul hetkedel inimestega kontakteerumine ja seeläbi ka Politsei- ja Piirivalveametiga ühendust võtmine oleks kaotanud vajaduse tungida sisse ja röövida eravaldust. Selline käitumine tekitab tõsiseid küsimusi põgenike motiivides ja eetikas. Hiljem piirile naastes võis nii-öelda puhtsüdamlik ülestunnistus piirivalvurile olla üksnes soovist leevendada oma tegude tagajärgi.

Meie hinnangul looks Amirile ja Khaledile varjupaiga andmine ohtliku pretsedendi, kus varjupaigataotluse menetlemisel võidakse edaspidi jätta arvestamata taotlejate seaduserikkumised riigipiiri või kontrolljoont ületades ja/või riigi territooriumil. Oleme veendunud, et antud juhul ei ole varjupaigavajadus tasakaalus potentsiaalse ohuga Eesti julgeolekule. See ja põgenike endi teguviis on teinud võimatuks mistahes positiivse vastuse andmise nende varjupaigataotlusele.

KOHTU OTSUS:

Kohus, kaalunud mõlema poole argumente, otsustab rahuldada Amiri ja Khaledi varjupaigataotlused. Kohtu hinnangul ei ole antud isikute näol tegemist ohuga Eesti julgeolekule ja konfliktitsoonis haavatute ravimist, ka siis, kui haavatute hulka satub äärmusrühmituste võitlejaid, võib näha pigem inimlikkuse kui terrorismi toetusena.

Kohtu hinnangul ei saa antud küsimuses lugeda Venemaad turvaliseks kolmandaks riigiks, kuna siia-

ni pole Venemaa peaaegu kordagi rahuldanud Süüria põgenike varjupaigataotluseid. Kohus nõustub väitega, et Süüria on praegusel ajahetkel päritoluriigina ebastabiilne ja ohtlik, mistõttu võib pidada varjupaiga andmist nendel tingimustel põgenikepaarile põhjendatuks. Kaalukaimaks teguriks positiivse vastuse andmise juures on asjaolu, et põgenikke ähvardaks välja andmise korral otsene oht elule või tervisele. Kohtu arvates oleks eetiliselt vale sellest teadlik olles saata varjupaigataotlejad tagasi.

Ebaseaduslik kontrolljoone ületamine on rikkumine, kuid põgenikud käitusid kohtu hinnangul õigesti, kui nad naasid järgmisel hommikul kontrolljoonele ja astusid esimesel võimalusel kontakti Eesti piirivalvuriga. Põgenike ausus ja valmidus koostööle näitab nende häid kavatsusi.

Sissetungi eravaldusesse ja röövi võib kohtu hinnangul kõiki asjaolusid arvesse võttes pidada hädaseisundis teostatuks. Siiski nõuab kohus kahe aasta jooksul Amirilt tekitatud varalise kahju kompenseerimist kahju saanud isikule.

Kohus tahab rõhutada, et iga varjupaigataotlust vaadatakse üle individuaalselt ja seetõttu ei saa nõustuda väitega, nagu mõjuks antud otsus ohtlikult varjupaigataotluste menetlusprotsessile. Samal põhjusel ei ole võimalik nõustuda ka väitega, et Eesti pakub turvalist väljapääsu konfliktis ühe osapoole liikmetele. Eesti Vabariik ei sekku sellise tegevusega ei otseselt ega kaudselt Süüria kodusõtta.

Sellela on kohtuistung lõppenud.

12. klass

III koht

Kes kasvatab keda

Lauriine Kalajas, Hugo Treffneri Gümnaasium

Juhendaja Aare Ristikivi

JUHTUMI KIRJELDUS

16-aastane Loore ning 21-aastane Kalev on noored, kes tutvusid pool aastat tagasi. Loore elab vanemate juures ning Kalev töötab Soomes ehitajana. Nüüd on Loore 10. nädalat lapseootel ning Kalev tegi talle seetõttu abieluettepaneku. Noortel on plaan kolida elama Soome ning seal ühine kodu luua. Loore esitas tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 570 alusel kohtule avalduse enda teovõime laiendamiseks, et nad saaksid võimaluse Kaleviga abielluda, kuna neiu vanemad seda soovi ei toeta.

LOORE JA KALEVI ESINDAJA SEISUKOHT

Lugupeetud kohus, austatud kohtusaalis viibijad!

Oleme täna siia kogunenud, et otsustada kahe noore inimese, Loore ning Kalevi õiguse üle abielluda. Mina, kohaliku omavalitsuse ning Loore ja Kalevi esindaja, olen seisukohal, et neiu teovõimet tuleks laiendada ning noortele peaks andma võimaluse oma pere luua.

Kõige olulisemaks põhjuseks, miks noored vajaksid võimalust abielluda, on tõsiasi, et Loore on juba 10. nädalat lapseootel. Loore ja Kalevi soovivad lapse ühise perekonnana üles kasvatada – nad leiavad, et igal lapsel peab olema võimalus kasvada perekonnas, kus väikesel ilmakodanikul on olemas nii isa kui ka ema. Põhiseaduse § 27 alusel on perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena riigi kaitse all ning vanematel on õigus ja kohustus kasvatada oma lapsi ning nende eest hoolitseda.

Loore ema Sireti soovib, et Loore ei abielluks ning katkestaks sealjuures ka raseduse. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 kohaselt tohib aga naise rasedust katkestada üksnes tema enda soovil ning kedagi ei tohi sundida ega mõjutada oma rasedust katkestama. Kuigi Loore on alaealine ning sellega seoses ka piiratud teovõimega, ei ole tema vanematel õigust otsustada aborti tegemise üle võlaõigusseaduse § 766 lõige 4 alusel, mis ütleb, et piiratud teovõimega patsiendi puhul võib patsiendi esindaja otsustusõiguse endale võtta vaid juhul, kui patsient pole võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Loore ja Kalev on aga lapse saamise negatiivseid ja positiivseid tahke pikka aega vaagitud: seda tõestab siiras soov abielluda.

Sooviksin tähelepanu juhtida ka asjaolule, et raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 6 lõige 1 kohaselt tohib rasedust katkestada vaid juhul, kui see pole kestnud kauem kui 11 nädalat. Loore on lapseootel olnud juba 10 nädalat, seega oleks neil, kui teda kohustada rasedust katkestama, väga emotsionaalse ning sügavasiselise otsuse langetamiseks ning sellega harjumiseks aega vaid üks nädal. Psühholoogiliselt võib see 16-aastasele neiu mõjuda väga rängalt ning mõjutada ka tema tulevaseid lähisuhteid.

Loore on praegu 10. klassi õpilane ning rasedusega seoses ei oleks tal võimalik koolis käimist jätkata. Kuna tema õpitulemused on alati väga head olnud, on ta kindlasti ka hiljem võimeline kesk- ja kõrghariduse omandama. See on Loore sihiks ning tal on motivatsiooni see eesmärk lapse kõrvalt ka täide viia.

Loore vanematel poleks võimalik neiu materiaalselt toetada, kuna peres kasvab veel kaks väikest last ning vanemate sissetulekud pole suured. Perekonnaseaduse § 98 lõige 2 alusel pole neil kohustust seda ka teha, kui Loore abiellub: alaealistel vallalistel lastel ning abikaasal on õigus saada ülalpidamist enne abielu olevat alaealist last, kui ülalpidamiskohuslane pole võimeline kõigile ülalpidamist saama õigustatud isikutele ülalpidamist andma. Küll aga on Kalevil võimalus perekonna ülalpidamiseks. Noormehel on Soomes olemas töökoht ehitajana ning sissetulek on piisav, et vajadusel Soome ka oma kodu soetada. Põhiseaduse § 35 alusel on igapäev õigus Eestist lahkuda, seega ei tekiks probleeme ka välisriigis kodu loomisega.

Lisaks eelnevatele argumentidele on põhiseaduse § 19 kohaselt igapäev õigus vabale eneseteostusele, mille alla kategoriseerub kindlasti ka armastus ning perekonna loomine. Loore ja Kalev on selliseks eneseteostuseks piisavalt küpsed: nad on võimelised kandma vastutust oma tegude eest.

LOORE VANEMATE ESINDAJA SEISUKOHT

Austatud kohus!

Loore ema ja isa, kes on siiralt mures oma tütre tuleviku pärast, on seisukohal, et kohus ei tohiks Loorele ning Kalevile anda õigust abiellumiseks ega Loore teovõimet laiendada. Samuti arvavad Loore vanemad, et nende tütar peaks tegema abordi.

Loorel ja Kalevil oleks materiaalselt väga raske või isegi võimatu hakkama saada. Perekonnaseaduse § 16 alusel on abikaasad aga kohustatud oma töö ja varaga perekonda üleval pidama. Kuigi Kalevil on olemas piisava palgasuurusega töökoht, pole sissetulek aga turvaline – Kalev ei ole oma töötasu alati õigeaegselt kätte saanud. Samuti ei ole võimalik Loorel raseduse ega ka väikese lapse kõrvalt tööd teha, eriti arvestades fakti, et neiu on alaealine ning tal ei ole isegi keskharidust.

Loore vanematel ei oleks kohustust perekonnaseaduse § 98 lõige 2 alusel noorte perekonda materiaalselt toetada, kui nad abielluvad. Selleks ei ole neil lihtsalt võimalusi: nii Loore ema Sireti töökoht kaubanduskeskuses kui ka isa Aaro töökoht autoremonditöökojas on madalalpalgalised, lisaks on perekonnas kasvamas ka kaks lasteaias käivat venda. Samuti ei ole materiaalse toetamise kohustust ka noormehe vanematel, kuna Kalev on 21-aastane ning ei õpi üheski koolis: perekonnaseaduse § 97 lõige 1 ja 2 alusel on ülalpidamist õigustatud saama vaid lapsed, kes on alaealised või kes õpivad ning pole samas saanud veel 21-aastaseks

Loore vanematel ei ole Loore ja Kalevi perekonda võimalik toetada ka moraalselt: mõlemad vanemad töötavad täistööajaga ning neil on lisaks Loorele veel kaks väikest poega, kes palju aega ning hoolitsust vajavad. On kaheldav, kui hästi Loore, ise alles 16-aastane laps olles, täiesti kaitsetu imiku eest hoolitsemisega hakkama saab ning kas väikelapsele suudetaks noorpere poolt võimaldada ilus lapsepõlv ning täisväärtuslik elu. Soomes elades ei oleks Loorel ühtegi tugipunkti mõne usaldusväärse täiskasvanud inimese näol: kõik Loore tuttavad elavad Eestis.

Lisaks muudele teguritele oleks kahtluse all ka Loore edasine haridus ning seega võivad piiratud olla ka tema võimalused tulevikus tööturul hakama saada. Loorel, praegusel 10. klassi neiu, on alati koolis küll head tulemused olnud, kuid sundida end mitme aasta möödudes lapse kõrvalt keskkooli minema võib olla neiu jaoks keerulisem, kui ta ise arvata oskab. Kuigi Loore leiab, et hariduse omandamiseks

on tal piisavalt motivatsiooni, tekitab küsitavusi ka fakt, et et uus pere luuakse Soomes, aga soome keelt Loore ei oska ning lapse kõrvalt on seda keeruline ka õppida. Põhiseaduse § 37 alusel on laste hariduse valikul otsustav sõna vanematel – sealjuures soovivad Loore vanemad, et tütar lõpetaks vähemalt keskkooli.

KOHTU OTSUS

Kohus, olles tutvunud nii Loore vanemate esindaja kui ka Loore ning Kalevi esindaja seisukohtadega, on otsustanud, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 570 alusel esitatud avaldust ei rahuldata ning kodanik Loore teovõimet ei laiendata.

Perekonnaseaduse § 111 lõige 1 alusel on lapse isa kohustatud lapse ema ülal pidama vähemalt 8 nädalat enne ja 12 nädalat pärast lapse sündi. Kohtule esitatud teabe alusel ei pruugi Kalev võimeline olla lapse ema ülal pidama, kuna, vaatamata stabiilse töökoha olemasolule, ei ole Kalevile alati õigeaegselt töötasu makstud. Ka Loorel ei oleks raseduse ning lapse kõrvalt lihtne tööl käia, eriti põhiharidusega ning alaealisena. Samuti ei ole perekonnaseaduse § 97 lõige 1 ja 2 alusel kohustust Kalevi vanematel Kalevit üleval pidada ega perekonnaseaduse § 98 lõige 2 alusel Loore vanematel Looret üleval pidada, juhul kui Loore abiellub. Võib tekkida olukord, kus Loorel ning tema lapsel ei ole mingisugust materiaalselt toetust peale emapalga.

Küll aga soovib kohus mainida, et raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 ja võlaõigusseaduse § 766 lõige 4 alusel on õigus raseduse katkestamise üle otsustada ainuisikuliselt Loorel ning neiu vanematel siinkohal sõnaõigust ei ole, eriti arvestades fakti, et tegemist on vaimselt keerulise otsusega, mille noor neiu, mõjutamata teiste inimeste arvamustest, just enda jaoks selgelt läbi mõtlema peaks. Küll aga jääb perekonnaseaduse § 97 lõige 1 alusel vanematele kohustus Looret materiaalselt toetada, olenemata sellest, kas Loore otsustab lapse sünnitada või mitte.

Lapse sündides saab perekonnaseaduse § 117 lõige 2 alusel lapse hooldusõigus mõlemale vanemale jääda ka juhul, kui vanemad ei ole abiellunud ning kui noored ei ole isaduse omaksvõtu tahteavaldusi esitades väljendanud soovi jätta lapse hooldusõigus vaid ühele vanematest. Kui Loore ja Kalev teineteist tõesti armastavad ning ühise perekonna luua soovivad, on neil võimalus abielluda kahe aasta pärast, kui Loorel seaduse silmis enam piiratud teovõimet ei ole. Selle ajani on Loorele ning tema tulevasele lapsele nii materiaalselt kui ka moraalselt turvalisem, kui Loore teovõimet ei laiendata – nõnda jäävad talle alles tugipunktid, millele vajadusel toetuda.

Lisaks soovib kohus soovib välja tuua ka fakti, et Loore hariduskäigu osas ei ole Loore vanematel sõnaõigust. Kuigi põhiseaduse § 37 alusel on laste hariduse valikul otsustav sõna vanematel, ei ole põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 9 lõige 2 järgi Loore enam koolikohuslane, kuna neiu on lõpetanud põhikooli.

Sellega on kohtuistung lõppenud.

Loovtööde kategooria

Loovtööde kategooria oli Riigikohtu aastapäevale pühendatud kaasuskonkursil avatud teist korda. Laekus 17 tööd, millest otsustati välja tuua kuus

- Tallinna Prantsuse Lütseumi 9. klassi õpilaste Lauren Grinbergi, Piret Pajusaare, Ramona Mägi lühifilm „Elu pärast tõsieluseriaali“. Juhendaja Helina Raal.
Video avaldatakse Kohtute youtube'kanalis.
- Tallinna Inglise Kolledži 9. klassi õpilase Susanna Metti luuletus „Mesopotaamiast Maarjamaale“. Juhendaja Kai Aus.
- Tallinna Saksa Gümnaasiumi 11. klassi õpilase Eileen Lusti raadiosaade „Aktuaalne mikrofon“. Juhendaja Ulla Herkel.
- Miina Härma Gümnaasiumi 11. klassi õpilase Jana Kütsoni jutustus „**Кто кого воспитывает?**“
- Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi 12. klassi õpilase Angelika Piip luuletus „Mesopotaamiast Maarjamaale“
- Vinni-Pajusti Gümnaasiumi 12. klassi õpilase näidend „Mesopotaamiast Maarjamaale“. Juhendaja Maie Nõmmik.
- Tallinna 21. kooli õpilase Eglyd Marion Hirve kiri õiguskantslerile

9. klass

Loovtööde kategooria

Mesopotaamiast Maarjamaale

Susanna Mett, Tallinna Inglise Kolledž

Juhendaja Kai Aus

ma kukkusin pommikildude ja vere vahelt
kukkusin porri ja lumme ja rahusse
olin lappinud kinni kõik urmad mis pihku pistetud pesnud
vendade murdunud südameid lakkunud puhtaks vaenlaste haavu
sündisin kaosesse ent keeldusin seal suremast
aitasin kuidas suutsin muutsin palju jaksasin üritasin
päästa mis päästa annab
kuid kodumaa mullast sai tühermaa kodulinnast haigutav
tühimik argipäevast ähmane mälestus
kõik lendas vastu taevast kuid ma keeldusin järgnemast
pühkisin kodumaa tolmu jalgeilt pesin end hüübinud verest
läksin maadmööda piirimööda öö serva peal astudes kuuskede
vahel hiilides lootuses leida kindlamat pinnast puhata jalgu ja
kõrva trummikilesid igavestest paukudest ja hävingust vere
vulinast
öö haaras mind endasse külmus pitsitas mu hinge soojus
ähvardas kehast lahkuda koos viimse jõuraasuga
säilitamaks tuld mu sees tungisin tühjusesse sisenesin
inimtühja suvemajja murdsin sisse seadsin oma lõkke kaminasse
hõõguma toitsin end keelatuga uinusin taas tärganud tulekeelte
embuses
päevatõusul naasin piirile andsin end tulehoidjale
rahuvalvajale piirivalvurile palusin andeks loata võetud sooja
eest võõra toidu näppamise eest palusin oma elunatukese eest
hoolt kanda leeke elus hoida
tahan viimaks rahus elada jätta seljataha painajad
minevikust unustada tehtud vead alustada uut elu
ent nad ütlevad et see pole nii lihtne
ma olevat varas piirijooksik oht ühiskonnale mul polevat
õigust püsida nende kuuskede vahel ma ei tohtivat jääda kündma
selle maa põldu
nad nimetavad mind terroristiks kes hoiab hinge sees neil
kes kurja teevad kes abistab massimõrvareid kes tohterdab
teadlikult lapsetapjaid vägistajaid enesetaputerroriste

nad laidavad mu tegusid mu öist külaskäiku ütlevad et
oleksin teistmoodi käituda võinud mu õigusetust sellel maal
viibida avalikku korda rikkuda
nad räägivad seadustest ja ütlevad et ma ei saa
kurjategijana võimaliku ohuallikana riiki elama jääda mingi ma
ära jäägu ma varjupaigakohast ilma
ent ma pole ohtlik ma pole terroriste teadlikult abistanud
olen haigeid ravinud vigaseid tohterdanud haavu loputanud
sõjakaoses vaenlase nägu tuvastamata tembeldanud kõik abivajajad
võrdseks
ma pole korrarikkuja huligaan öine sissevõtmise oli
lihtsaim viis elukübeme säilitamiseks edasihingamiseks andsin end
hiljem ise üles tunnistasin oma eksimusi
ma pole ohuallikas tulen sõjakoldest surma keskelt kaose
keerisest vajan kohta kus olla elu mida elada
kõik vana on hävitatud põrmuks pommitatud kuid tulen
haridusega teile pakku teen tööd ja näen vaeva
tuln ebaseaduslikult sest muud võimalust polnud pidin saama
kaugemale hirmust ja segadusest
mu minevikku ümbritseb surmavari kuid tulevik võib olla
rahulikum elu elamisväärses kui saan
varjupaika koha ajutise
aseme leevenduse koduigatsusele uue lootuse
ma kukkusin pommikildude ja vere vahelt
kukkusin porri ja lumme ja rahusse
ja siia võin ma jääda

11. klass

Loovtööde kategooria

Raadiosaade „Aktuaalne mikrofon“

Eileen Lusti, Tallinna Saksa Gümnaasium

Juhendaja Ulla Herkel

Saatejuht: Lugupeetud kuulajad, Süüria sõda kestab viiendat aastat ja see on kodudest minema sundinud peaaegu 12 miljonit inimest. Neist 7,6 miljonit inimest on sisepõgenikud Süürias, üle 4 miljoni on pagenud naaberriikidesse. Umbes pooled neist on vastu võtnud Türgi, väga suur osa on jõudnud Saksaamaale, Hollandisse ja ka meie lähinaabrusesse Rootsi. Meie siin raadiomajas alustame tänast tulist väitlussaadet niisiis väga aktuaalsel teemal: sõjapõgenikud on jõudmas Eestisse. Käesoleval nädalal otsustati varjupaigataotlus rahuldada Süüriast pärit täiendava kaitse saaja Amiri ning tema alaealise poja Khaledi (nimed turvalisuse kaalutlustel muudetud) näitel. Täpsustame siinkohal täiendava kaitse saaja definitsiooni - see on välismaalane, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kelle suhtes on alust arvata, et tema Eestist tagasi- või väljasaatmine päritoluriiki võib talle kaasa tuua tõsise ohu, sealhulgas vägivaldla rakendamise rahvusvahelise või riigisisese relvakonflikti tõttu.

Niisiis: viimastel päevadel on meedias palju kõneainet tekitanud Õhtulehes avaldatud arstiharidusega Amiri ja tema 12-aastase poja Khaledi Eestisse jõudmise lugu, kus nad räägivad ajakirjanikule avameelselt oma kadalipuna kulgenud teekonna varjupaigataotluse rahuldamiseni Eesti Vabariigis. Tänaased saatekülalised on Poliitik X ja Poliitik Y, kes väitlevad tehtud otsuse poolt ja vastu. Sõna on esimesel saatekülalisel. Palun, härra X.

Poliitik X: Nagu väitis Kristiina Ojuland: “Me ei tohi kurbade piltide varjus hakata Eestisse tooma musti mehi.”. Tõesõna, tal on õigus. Eestil ei ole vaja mingeid mustanahalisi õnnetusehunnikuid, kes meie kultuuri ja traditsioone ei austa. Igaüks võib rääkida kurva loo oma traagilisest saatusest ning mõnd õrnahingelist olendit niimoodi omakasupüüdliselt manipuleerida.

Antud juhtumi puhul arvan mina, et proua Ojulandi suust kõlasid asjakohased väited. Iga eestlane peab tegema kõik selleks, et eesti rahvus, keel ja kultuur säiliks läbi aegade. Amiri ja Khaledi riiki laskmine on sellega vastuolus. Eesti Vabariigi põhiseaduse §1 ütleb, et Eesti on iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna algatatud petitsioonile konservatiivse migratsioonipoliitika poolt on allkirja andnud juba üle 35000 inimese. Ka nende Eesti kodanike arvamusi tuleb arvesse võtta, kes ei soovi siia immigrante.

Poliitik Y: Lugupeetud raadiokuulajad, mina ei nõustu eelkõnelejaga. Inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikkel 5 punkti 1 järgi on igaühel õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kõigile teadaolevalt on Süürias käimas sõda. Inimesed, kes põgenevad lahingute eest, vajavad ilmselgelt teiste riikide, ka Eesti abi. Amiri ja Khaledi kodulinn pommitati elamiskõlbmatuks. Inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 14 punkt 1 ütleb, et igaühel on tagakiusamise korral õigus taotleda ja kasutada varjupaika teistes riikides. Kindlasti oleksime ka meie samas olukorras sunnitud oma kodu maha jätma.

Räägime ju kõrgharidusega sõjapõgenikust, kes on varateismelise poja üksikisa.

Praegu on oluline aidata neil integreeruda võimalikult kiiresti igapäevaellu. Seda enam, et Lapse õiguste konventsiooni artikkel 22 punkt 1 kohaselt tuleb tagada põgeniku staatust taotlevale või põgenikuks peetavale lapsele vastav kaitse ja humanitaarabi. Nii Amir kui Khaled soovivad kindlasti õppida eesti keelt. Uue kultuuri ning kooliga kohanemise hõlbustamiseks võimaldatakse Khaledil mitme aasta jooksul osa võtta erinevatest keelekümblusprogrammidest.

Kuna Eestis on teadaolevalt perearste puudu, siis on just meie huvides Amiri kiire integreerumine Eesti ühiskonda.

Saatejuht: Head poliitikud, tehke kuulajatele selgeks, kuidas mõjutab varjupaiga andmist inimese taust, tema riiki sisenemine ja minevik. Kuidas peaksime suhtuma fakti, et Amir ja Khaled ei tulnud meie riiki seaduskuulekate inimestena?

Poliitik X: Tõepoolest - praegusel juhul on ohus Eesti inimeste turvalisus, kuna on teada, et kõneks olev arstist pereisa ei pöördunud kohe peale Eestisse saabumist Politsei- ja Piirivalveameti poole, vaid otsustas hoopis toime panna varavastase süüteo: sissemurdmine suvilasse, riiete ning toidu vargus enne varjupaigataotluse esitamist? Teadaolevalt ei tohi varjupaiga taotleja Eestis toime panna kuritegusid. Rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 20 punkt 17 alusel ohustas Amir selgelt avalikku korda ning andis ka oma pojale probleemidega hakkama saamiseks negatiivset eeskujut.

Poliitik Y: Ärgem unustagem, et sõjapõgenikust isal ning tema alaealisel pojalt polnud Venemaalt Eestisse jõudmiseks legaalselt võimalust, kuna neil puudusid reisidokumendid ja raha. Nad pidid ootama öö hakku, et pimeduse varjus piir ebaseaduslikult ületada. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 21 lõige 1 punkt 2 järgi võib varjupaigamenetluse lõpetada varjupaigataotluse tagasilükkamise otsusega, kui taotleja saabus Eestisse riigi kaudu, mida võib pidada turvaliseks kolmandaks riigiks. Kas Venemaa võiks olla Süüria sõjapõgenikule ja tema pojale turvaline maa? Kindlasti mitte!

Peale kurnavat piiriületust murdsid nad suvilasse sisse eluks hädavajaliku toidu ning soojade riiete hankimiseks. Kuna tegemist on väikese varalise kahjuga, siis ei ole see kuri-, vaid süütegu ning ei oleks saanud olla takistuseks nende varjupaigataotluse rahuldamisel. Juba järgmisel hommikul pöördusid isa ning poeg Politsei- ja Piirivalveameti poole ning edasi hakkas nende majutamise probleemiga tegelema sotsiaalministeerium. Täiendava kaitse saajatena on neil esialgu võimalus saada elamisluba 1 aastaks pikendusvõimalusega veel aastaks.

Saatejuht: Spekuleerime pisut. Avaldage arvamust, kas Amir võib Eestis elades toime panna veel kuritegusid? Kas tema või tema poeg võivad laiemalt ohustada Eesti julgeolekut?

Poliitik Y: Kindlasti ei riskiks isa oma tegudega Süüriasse tagasisaatmisega. Eriti veel, kuna Amir on lapsevanem ja ta peab mõtlema ka Khaledi heaolule. Tänu Õhtulehe artiklitele teame, et elades Süürias ei teinud Amir koostööd terroristlike organisatsioonidega.

Poliitik X: Siiski ravis ta ka terroriste ning me ei saa kindlaks teha, et ta seda tahtlikult ei teinud. Kui seni on sõjapõgenike abistamine varem toimunud rohkem inimõiguste-teemalises kontekstis, siis nüüd on selge see, et reedel, 13. novembril Pariisis toimunuga asetub see rohkem julgeoleku konteksti.

Saatejuht: Meie väitlus kisub pingeid üles. Püüame rahuneda, meie olukord ei ole veel Prantsusmaaga võrreldav. Aga siiski - kas teile teadaolevalt on meie riigil võimekust kontrollida Amiri ja tema poja seotust terroriorganisatsioonidega või sedagi, kas nad on ikka sõjapõgenikud või lihtsalt õnneotsijad?

Poliitik X: Ei saa välistada, et suur osa immigrandidest võivad olla õnneotsijad-põgenikud - see on üks teema, kuid teisalt rahulikelt tsiviilisikutelt terrorismi eesmärgil elu võtma tulla on tõeliselt ebainimlik. Kuidas saab siis olla inimlik Prantsusmaa näitel lasta riiki isikud, kes panevad toime sellise üle mõistuse jäleda massimõrva? Kuidas saame meie garanteerida, et ka Amir ei ole terrorist ja Eestis ei kordu sama stsenaarium? Me ei saa kontrollida, kas tema väited oma mineviku kohta on tõesed, sest 100% ei suuda ükski koostööorganisatsioonigi põgenike tausta avada.

Poliitik Y: Kindlasti on Eestil võimalik kontrollida siiatulevate põgenike tausta ja keelduda vastu võtmast inimesi, kes oleksid ohuks meie avalikule korrale ja sisejulgeolekule. Antud juhtumi puhul osalesid menetlusmeeskonna töös nii kaitsepolitsei kui politsei- ja piirivalveameti ametnikud. Amiri puhul selgus vaid see, et ta on korduvalt päästnud mitmete sõjategevuses vigastada saanud terroristlike organisatsioonide juhtide elu, kes vastutasid enesetapurünnakute korraldamise eest, kuid ta oli seda teinud pahaaimamatult ja heas usus aukartusest elu ees.

Poliitik X: Kuidas võite te Amiri käitumist õigustada? Me ei saa kontrollida, kas tema väited oma mineviku kohta on tõesed, sest 100% ei suuda ükski koostööorganisatsioonigi põgenike tausta avada. Ning kui need osutuvad valeks ning Eestis korduvad Pariisi õudused, on juba liiga hilja. Kes siis kaitseb süütuid inimesi?

Poliitik Y: Küsimus ei ole selles, kes meid kaitseb, vaid selles, kuidas aidata sõjapõgenikke, kes tõesti meie abi vajavad. Lugupeetud kolleeg võiks oma mugavustsoonist välja astuda ja kordki püüda elu näha kellegi teise vaatepunktist!

Saatejuht: Head saatekülalised, palun jääge üksteise vastu viisakaks!

Poliitik Y: Palun vabandust. Tuletan teile meelde, et Eesti puhul ei ole tegemist massiimmigratsiooniga, vaid me analüüsime hetkel üksikjuhtumit, ja teadaolevalt eelistame vastuvõetava põgenikuna inimest, kellel on suur tõenäosus Eesti ühiskonda sulanduda - nagu see toimib Amiri puhul. Siinkohal võtaksime Eestisse inimesed, kes tõeliselt vajavad kaitset ja on valmis meie ühiskonda integreeruma.

Saatejuht: Kuidas korraldatakse Amiri ja Khaledi kohanemine ja edasine elu Eesti riigis?

Poliitik X: Ilmselt hakkavad Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse kohaselt põgenikud saama toetusi, mis summeerituna ületavad kordades Eestis kehtestatud miinimumpalka ja pensioni, lastetoetustest rääkimata. Kelle arvelt selline põgenike toetamine toimub? Meie, s.t maksumaksjate arvelt!

Poliitik Y: Mingit eeliskohtlemist võrreldes kohalikega Amirile osaks ei saa ning Eestis tuleb tal täita meie seadusi ja reegleid. Neil on esialgu õigus saada teavet oma õigustest ja kohustustest neile arusaadavas keeles ja saada tasuta tõlgi abi, vajadusel ohvriabiteenust, tasuta õigusabi, tasuta eluaset, arstiabi ja toiduraha 76.70 eurot kuus ning nagu eelmainitud, eesti keele õpet. Edaspidi on neil võimalik vajaduspõhiselt taotleda toetusi samadel alustel kõikide Eesti elanikega, näiteks saab Amir taotleda toimetulekutoetust 90€ kuus ja lastetoetust 45€ kuus. Täpsustuseks: üüri-, vajaliku tõlketeenuse ja eesti keele õppe kulud tagab sotsiaalministeerium Amirile kuni kaks aastat ja selle hüvitab osaliselt Euroopa Liit.

Saatejuht: Kus nad edaspidi elama hakkavad?

Poliitik Y: Siiani elasid Amir ja Khaled Illuka Varjupaigataotlejate Vastuvõtukeskuses, kuid juba praegu on nendega ühendust võtnud Lõuna-Eesti kohalik omavalitsus Z, pakkudes isale-pojale elu-, õppimis- ja edaspidi ka töökohta. Pere kohanemisel on lubanud öla alla panna ka kohalik kogudus. On inimlik neid võimaluste piires aidata. Täpsemat teavet nende elu-olu kohta saab edaspidi vaid neilt

endilt, kuna Põhiseaduse § 26 järgi on igapäev, ka sõjapõgenikel õigus perekonna- ja eraelu puutumatusse.

Saatejuht: Üks asi on väga selge: kuigi meil võib olla erimeelsusi küsimuste lahendamisel, on eestlased siiski väga abivalmis rahvas. Oleme uhked sellise Eesti üle, kes oma võimaluste piirides on õlga alla panemas rahvusvahelise kriisi tagajärgedele, andes põgenikele võimaluse siin uut elu alustada. Kutsun kõiki üles mõistma, aitama ja toetama abivajajaid. Üks võimalus selleks on <http://www.pagulasabi.ee/anneta>, kus igapäev saab vastavalt oma südametunnistusele teha rahalise annetuse. Jääb üle vaid loota, uskuda ja kindlustada see, et sõjapõgenikud, kes võiksid Eestisse lähema kahe aasta jooksul jõuda, täidavad Eesti seadusi. Usutavasti jääb see nii Amiri ja Khaledi puhul. Kõik see, mida põgenikud Eestis teevad, peab vastama meie Põhiseadusele, teistele seadustele ja avaliku korra reeglitele. Ja ongi saateag läbi saanud. Täna meie saatekülalisi *poliitikuid X ja Y* väga põneva arutelu eest ja täna kõiki kuulajaid, kes kaasa mõtlesid.

11. klass

Loovtööde kategooria

Кто кого воспитывает

Jana Kütson, Miina Härma Gümnaasium

Кто кого воспитывает?

Слоган

«Если вы хотите воспитать из ребенка человека, то и относитесь к нему, как к человеку»

Пролог

Родительская забота и опека-самые важные вещи для ребенка. Любовь родителей - это прекрасное и бескорыстное чувство, необходимое для того, чтобы ребенок рос счастливым и чувствовал себя нужным. Любящие родители готовы сделать все возможное, чтобы сделать свое чадо счастливым. Но что происходит, если в родительском понимании детское счастье выглядит иначе, чем это представляют их дети? Тогда родители начинают злоупотреблять своим авторитетом и делают то, что по их мнению правильно, а для ребенка-нет. Родители бывают так убеждены в своей правоте, что иногда даже способны пойти на крайности и, стремясь помочь, только наносят вред.

Глава 1.

Лооре, ученица десятого класса, отличница и примерная дочь, забеременела. Узнав об этом, она тут же созвонилась со своим парнем и договорилась о встрече. Ей просто необходимо было с ним поговорить. Разумеется, она не колебалась, что хочет этого ребенка. Как и все подростки, она очень хотела быть самостоятельной и мечтала о взрослой жизни, где она сама будет принимать решения. Она любила своего парня, и очень обрадовалась, узнав, что у них будет ребенок. Но хочет ли ОН этого ребенка, вот в чем вопрос.

Они встретились в парке около школы. Молодого человека Лооры звали Калев. Он был на 5 лет старше, что однако не мешало им общаться на равных, ибо Лооре была очень развитой для своего возраста девочкой. По сравнению с ее сверстницами, она была очень серьезной, рассудительной и ответственной. Калеву, выросшему в небогатой семье и вынужденному работать за границей, чтобы помогать родителям, очень нравилась Лооре. Она была еще в каком то смысле маленькой, не похожей на девочек ее возраста, не развращенной жизнью, чистой и искренней, верившей в настоящую любовь. Калев считал, что современные девушки не способны искренне любить, для них главное- это деньги. Лооре же была другой, ее абсолютно не заботило то, что Калев зарабатывал не так уж много. Им было хорошо вместе, и оба понимали, что это уже не пройдет, это навсегда.

«Лооре, любимая, у тебя был такой взволнованный голос по телефону. Что-то случилось?»

«Да...Калев, я беременна. Уже второй месяц.»

Лооре с тревогой следила за реакцией Калева. Она знала столько молодых матерей, которых их избранники бросили, чуть только узнав об их положении. Но Калев был не такой. Он внезапно обнял ее, поднял на руки и закружил. Он был счастлив, она прочла это по глазам.

Лооре, ребенок..какое счастье! Наш малыш..Ты знаешь, что я люблю тебя. Лооре, любимая, ты выйдешь за меня замуж? И, получив утвердительный ответ, целует ее.

Когда первые порывы взаимной радости прошли, наступил черед подумать, что делать дальше. Оба прекрасно понимали, что в связи с ребенком на них ложится огромная ответственность. Но это их не пугало, они знали, что вместе, заручившись поддержкой друг друга, они справятся с любыми невзгодами, будь то денежные затруднения или. Оставалась самая главная задача-поговорить с родителями Лооры, так как Калев был совершеннолетним и мог уже сам принимать решения. Но Лооре для вступления в брак требовалось согласие родителей. Это была одна из самых трудных задач, так как родители Лооры были против ее отношений с Калевом. Но Лооре решила не отступить и бороться за свое счастье.

Глава 2.

Как и все родители, родители Лооры желали для своей дочери самого лучшего. Они хотели для нее обеспеченного и счастливого будущего. Они были убеждены, что самое главное для этого-это получить высшее образование. Они решили сделать все возможное, чтобы Лооре хорошо закончила школу и поступила в элитный университет. Они из года в год следили за своей дочерью, чтобы она вовремя приходила из школы, а все свое свободное время посвящала учебе. Домашние задания Лооре всегда делала исправно, но для личной жизни времени совсем не оставалась, и это не могло не сказаться на ней. Родители всю ее школьную жизнь уделяли

больше внимания ее учебе, чем ей самой, и Лооре очень не хватало именно родительского внимания. Она стала замкнутой и никогда не делилась с родителями своими мыслями, чувствами, секретами, потому что, по ее мнению, все, что их интересовало, это оценки, которые она приносила со школы в дневнике. В принципе, Лооре никогда не сетовала на свою судьбу, потому что понимала, что родители пытаются заботиться о ней. Неправильно, но все же заботятся. А ей просто хотелось родительской любви и понимания.

Все изменилось, когда она встретила Калева. Она полюбила его с первого взгляда. Несмотря на то, что он работал в Финляндии, и они редко виделись, их любовь с каждым днем только крепла. Понятно, что они не могли скрывать свои чувства от родителей, ведь они в дальнейшем хотели всегда быть вместе. Но Калев не понравился родителям. Мать считала, что он может дурно повлиять на Лооре, ведь он не получил высшего образования, но она не осознавала, что Калев был вынужден уехать на заработки, так как, в противном случае, его семья и он сам умерли бы с голоду, ведь заработной платы в Эстонии просто не хватило бы на жизнь.

Вечный аргумент- «Нет, нет и еще раз нет. Вот когда тебе будет 18, будешь решать сама, а сейчас за тебя решаем мы.»

О понимании не могло быть и речи. Тем более теперь, когда она беременна. Родители пришли в ужас, а мать даже заявила, что Лооре должна сделать аборт. Доказательство любви Калева, а именно-предложение руки и сердца, то, что он хочет ребенка, не имело большой важности в глазах родителей. Они заявляли, что ребенок-это крах всех надежд на благополучное будущее.

Лооре была в отчаянии. Одно дело-слушаться и потакать родителям, не ходить туда, не делать то, но как можно не любить того, кого полюбило сердце, как убить доказательство их любви-их малыша, их крошку? Какая разница, совершеннолетний ты или нет? Неужели подростки не способны любить и чувствовать? Почему с ними принято не считаться, опираясь на родительский авторитет? Почему принято считать, что родители всегда во всем правы?

Вне себя от горя, она закрылась у себя в комнате.

Глава 3.

За всю жизнь доверительные отношения у Лооры сложились только со старшей сестрой. Сестра Лооре Илли отнеслась к проблеме Лооры с большим пониманием. Они в каком-то смысле были лучшими подругами, ведь кроме сестры у Лооре совсем не было друзей, впрочем, так же как и у Илли. Илли сама прошла точно такую же школу жизни, родители тоже вмешивались в ее личную жизнь и были строги и требовательны к ней. Илли знала, что Лооре приходилось чувствовать, ведь она сама побывала на ее месте. Но, несмотря на все, она вынесла из этого полезный урок. Илли поступила в элитный университет на юриста, она всегда служила примером для Лооры, именно она, а не родители.

Сестра Лооре знала, что молодые люди очень сильно любят друг друга, и что ребенок-это не случайность. Сколько раз по вечерам Лооре делилась с ней своими эмоциями, которые не были несерьезными чувствами подростка, который все видит в розовом свете, и не способен на нормальный анализ собственных отношений. Лооре и Калев действительно были созданы друг для друга. Поэтому Илли решила помочь своей сестре. Она сама совершила ошибку, посвятив свою жизнь одному лишь образованию. Поэтому сейчас у нее не было ни друзей, ни молодого человека, ни свободного времени, чтобы заниматься тем, чем она хотела бы.

Поэтому Илли часто задавалась вопросом-а стоило ли это высшее образование того, чего она сейчас добилась? Да, в будущем она получит высокооплачиваемую работу, заработает много денег, сможет много путешествовать, купит себе дом..но зачем нужен этот дом, если она не захочет туда возвращаться? Если каждый вечер после работы она не будет спешить домой, зная, что там ее никто не ждет? Не лучше ли было в прошлом оставить немного времени для отдыха, для того, чтобы на выходных встретиться с друзьями, заниматься любимым хобби..А тот парень из параллельного класса, который ухаживал за ней. Господи, какая она была недалёковидная..

Илли не хотела, чтобы Лооре повторила ее ошибку и в будущем мучилась оттого, что когда то позволила родителям разрушить свою жизнь. «Да, с ним она будет счастлива.» Подумала она.

«Лооре, ты действительно хочешь родить ребенка и связать свою жизнь с Калевом? Хорошо, но нужно подумать, как решить эту проблему. Я согласна, что аборт-это не выход. Ты достаточно взрослая и рассудительная девушка, ты сможешь послужить примером для своего будущего ребенка. Я считаю, что ты станешь отличной мамой, я буду тебе помогать всем, чем сумею».

«Да, Илли, я хочу этого ребенка, ведь это ребенок от любимого человека. Я хорошо учусь, и могу потом закончить среднюю школу. Поверь, ребенок не будет для меня помехой. Я знаю столько молодых матерей, которые сами, в одиночку вырастили своих детей и даже сумели получить высшее образование. Я все смогу.»

Сестра обещает поговорить с мамой и постараться ее переубедить.

На другое утро Лооре, выходя из своей комнаты, слышит разговор мамы и сестры. Мать настаивает на аборте.

«Мама, если Лооре сделает аборт, вдруг она в будущем не сможет больше иметь детей? Представляешь как ей будет больно!»

Мать не желает ничего слушать. «Какая может быть любовь в 16 лет? Какие могут быть дети в таком возрасте?» Будто бы подростки не способны на искреннюю любовь и чувства.

Сестра приходит огорченная. Лооре, посмотрев на нее, понимает, что все пропало. Конец личной жизни, конец ее мечтам, она будет оторвана от любимого человека, потеряет ребенка и будет вынуждена еще два года терпеть преимущество родителей. Опять приказы, жизнь по законам родителей, как в тюрьме. Все чувства, которые она так долго пыталась спрятать, прорываются наружу.

«Илли, они меня совсем не понимают! Они меня не любят!»

«Что ты такое говоришь?! Конечно, любят. Они заботятся о тебе, переживают. Они так хотят, чтобы ты была счастлива, чтобы у тебя в жизни все сложилось хорошо. Но, к сожалению, они думают, что правы в том, что учеба-это самое главное, а личную жизнь можно устроить как-нибудь потом.»

Что же мне делать, Илли? Я не смогу без Калева, я люблю его. Я ни за что не сделаю аборт!»

Сестра Лооре долго размышляет и под конец решается.

Мы напишем прошение в суд. 19 статья Конституции гласит, что каждый имеет право на свободу самовыражения. Пользуясь своими правами и свободами и исполняя обязанности, каждый обязан уважать и учитывать права и свободы других людей, а также соблюдать законы. В данном случае родителей совсем не интересует ваше с Калевом мнение. Чем несовершеннолетние отличаются от взрослых? Почему они автоматически приравниваются к тем, кто не имеет прав на принятие решений, кто не имеет право на жизнь? Почему они принимают решения, которые, между прочим, касаются непосредственно твоей личной жизни? Ведь это твоя жизнь, Лооре, и только твоя. Мы должны добиться справедливости.

Глава 4.

Сестра Лооре выполнила свое обещание. Прощение было подано, и вскоре в суд вызывают всех участников конфликта. Более того, Илли находит опытного адвоката, который, изучив дело, тут же соглашается о защите.

Учитывая желание обоих молодых людей вступить в брак, а также тот факт, что Лооре в положении и, видя явное ущемление прав несовершеннолетней, суд принимает решение в пользу Лооре и Калева. Они вне себя от радости, они целуются и обнимаются. Адвокат приносит свои поздравления будущим родителям. Родители Лооры в гневе покидают здание суда.

Лооре пытается поговорить с ними, но тщетно. Они в ярости, их дочь в первый раз вышла из повиновения, а они привыкли к тому, чтобы она беспрекословно подчинялась им. Расстроенная Лооре уходит. Адвокат, внимательно следивший за этой сценой, подходит к родителям. Мать Лооре набрасывается на него:

«Вы сломали жизнь моей дочери!»

«Я лишь помог девочке отстоять ее права.»

«Какие права? Ей 16 лет!»

«А разве шестнадцатилетние не люди и не имеют никаких прав? Разумеется, они еще в каком-то смысле дети, они не знают всего, не всегда знают, что правильно, а что нет, но...»

«Вот именно! Поэтому мы должны принимать решения за нее!»

«То есть, вы считаете, что вы всегда правы и никогда не ошибаетесь?»

Мать Лооре не находит, что возразить. Но все же продолжает:

«Неужели вы не понимаете, что ребенок помешает ей реализовать себя? Она не сможет получить высшее образование!»

«Сейчас много возможностей для молодых матерей. Я слышал, что ваша дочь-отличница-я думаю, у нее не возникнет никаких проблем. Она сможет закончить школу экстерном, уже в этом году, я уверен, что администрация школы пойдет вам в этом навстречу. Важна ее личная мотивация, а она хочет получить высшее образование. Я думаю, что вы просто должны довериться ей.»

«Она не сможет принять правильного решения, она еще ребенок! Она не может быть самостоятельной, не может вести себя, как взрослая!»

«Она уже не ребенок. Поймите, возраст-это не показатель ума и развития. Ваша дочь уже выросла, она очень умная, серьезная и ответственная девочка. Современные дети рано вырастают, ведь жизнь требует раннего взросления. Я понимаю, что вы чувствуете, вы не хотите ее отпускать, но поймите, она не будет с вами всегда. У нее должна быть своя жизнь. Не мешайте ей, поймите ее и отпустите. Она будет вам благодарна.»

Родители молчат. Адвокат улыбается и хочет уйти, но отец Лооре останавливает его.

«Скажите, почему вы выбрали именно эту работу-работу с несовершеннолетними? Почему вы так рьяно защищаете их права?»

«Я сам был молодым и знаю, что это такое.» Адвокат видит невдалеке Лооре. «Подойдите к ней, поговорите по душам. Она ведь любит вас и переживает. Кому нравится ссориться? Постарайтесь понять свою дочь и вы увидите, что все будет хорошо.»

Он смотрит им вслед, видит, как родители нерешительно подходят к дочери, разговаривают. До него долетают лишь обрывки фраз, но он все равно понимает, о чем они говорят. «Мама, папа, я вас так люблю..пожалуйста, просто дайте мне шанс побыть взрослой. Я понимаю, что вы желаете для меня всего самого наилучшего и вам не хочется со мною расставаться». «Доченька, мы тоже тебя любим, прости нас, пожалуйста..»

Адвокат видит, что семья обнимается, и понимает, что у них все будет хорошо.

Эпилог

Через несколько лет тот же адвокат, спеша на работу, видит в парке большую семью на прогулке-молодую пару, их маленькую дочь, бабушку и дедушку, сестру молодой мамы и, по всей вероятности, ее молодого человека. Он улыбается и машет им рукой. Они узнали его, смеются и машут в ответ. Они вместе, они счастливы.

Mesopotaamiast Maarjamaale

Angelika Piip, Rapla Vesiroosi Gümnaasium.

Khaled on 12-aastane poiss, kes elab koos oma isa Amiriga Süürias, Azizi linnas. Amir on pärit vaesest perekonnast, kuid oma pojale suudab ta tagada hea elujärje tänu arstiametile. Nüüd aga taotlevad nad Eestilt varjupaika Süürias toimuvate sündmuste tõttu.

1.osapool (Khaled ja Amir)

1. tulp

Mina ja mu poeg elasime Süürias,
meil oli hea elu.
Ühel päeval tulid hävitajad
ning algas pommide melu.
Hävines meie linn,
kaotasime oma kodu.
Hirmuks pöördus õnn,
kui põgenesime mööda tundmatuid radu.

Kodusõja alguses,
mässulistega liitusin
ning diktaatorivastases heitluses,
neid oma ametiga abistasin.
Toonute haavu ravisin,
poeg oli abiliseks,
kuid enne põgenemist kuulsin,
oli mu amet olnud terroristidelegi katsetamiseks.

2. tulp

Järgmisel hommikul,
lootsime piirivalvurit kohata,
et inimlikul moel,
oma vead ja patud üles tunnistada.
Ära rääkisin,
kogu meie loo
ning südamest lootsin,
et see õnnetust ei too.

Palume teil abi
ning varjupaigataotlusest mitte keelduda.
Teadke, meil on häbi,
pärast oma tegusid teie poole pöörduda.
Kuid pole meil ju kodu,
kuhu tagasi minna,
sest pommitajaid saatis edu,
kui tulid hävitama meie kodulinna.

Õnnkombel jõudnud Venemaale,
soovisime Euroopa Liitu astuda.
Otsustanud kasuks Eestimaale,
tuli järgmiseks teilt varjupaika paluda.
Ületasime öösel piiri salaja
ning kartsin kohalikelt abi küsida.
Leidsime aga tühja suvila,
kus sai öö soojas kosuda.

2. osapool (Eesti Vabariik)

1.tulp

Süüria kodusõda
ja Azizi linna hävitamine,
on tuntud ja teada
faktide kordamine.

Kahtluse all
on teie eelnev taust.
Ei tea me mis roll,
on teil eelnevast elust.

Kas arvata on alust,
et peitu siia poete
ja vältida kohust,
mille all kodus olete?

Mina ja mu poeg
lubame põhiseadust järgida
ning kui selleks tuleb õige aeg,
siis ka teie riiki teenida.
Ärge välja meid andke
ja tagasi saatke,
vaid võimalusi leidke
ja halastada püüdke.

2.tulp

Veenduma ka peame,
et teie eesmärk pole lõhkuda,
vaid hoopiski ootame,
et aitate meil seda aduda.

Olemas on ka võimalus,
et kui teid tagasi saadame,
ootab teid seal nuhtlus,
mida hiljem kahetseme.

Samuti, kui usume,
et teil kodu enam pole
ja taotlusest keeldume,
oleksite tänaval, mis kole.

Kas muretsema peaksime,
et julgeolek satub ohtu,
kui teiega lepiksime
ja mööndaksime tehtu?

Tuleb arvesse võtta,
et ausad olite,
seega süüdistustega ei tõtta,
kuigi ebaseaduslikult tulite.

Eesti eesmärk
on kodu pakkuda,
kõigile, kelle elujärk
olnud õnnetuse astuda.

3. osapool (kohus)

1. tulp

Võttes arvesse
mõlema osapoole näiteid,
loodame, et otsusesse,
pole vastuväiteid.

Määrab kohus,
et taotlus aktsepteeritakse
ning täies mahus,
viie päeva jooksul fikseeritakse.

Mõtlemata peaksime ka sellele,
et teil poeg noor,
tänu millele,
lasub ka meil kohustuste loor.

Kõik need küsimused,
mille vastuseid me ei tea.
Tekitavad uued kahtlused
ning kes teab kas see hea.

Kuid inimesed me kõik
ja tahame elada
ning kus on see paik,
kus ei pea pisaraid valama.

2.tulp

Elukoha leiab riik,
raha annab ka,
kuid pole igaveseks see tiik,
mille alguses annab ta.

Sotsiaaltöötaja juures,
peate käima kord kuus,
et poleks hädas suures,
kui tekib probleem mõnes muus.

Kuid on ka tingimused,
mida kohustute täitma
ja üksainus eksimus,
võib riigist välja heita.

Amir peab kindlasti,
leidma endale töö,
sest vanasõna ütleb õigesti,
kes ei tööta, see ei söö.

Peale selle peab Khaled
käima ka koolis,
kahjuks vaenlaseks tal keeled,
mis tal peaaegu nullis.

Kohustus on ka täita,
põhiseaduslikku korda
ning mitte iialgi läita
või teise inimese majja murda.

Soovin palju edu
teie uues elus
ja et poleks enam redu,
vaid hoopiski palju melu.

12. klass

Loovtööde kategooria

Mesopotaamiast Maarjamaale

Laura Laks, Vinni-Pajusti Gümnaasium

Juhendaja Maie Nõmmik

Kell kaheksa hommikul. Ühiskonnaõpetuse tund. Klassiruum. Pingid on korralikult ritta seatud, kotid ripuvad nagide otsas, üksikud on veel laudade peal. Õpilased nihelevad – osad joovad kohvi, et ärkvel püsida, teised räägivad omavahel klatšist ja muust koolis toimunud. Kell on juba 2 minutit üle kaheksa liikunud. Tekib ärevus. Õpilased vaatavad ringi, mõmin muutub valjemaks. Lõpuks otsustavad õpilased ühe enda seast uurima saata, kui üks avaneb ja ÕPETAJA METS astub sisse.

ÕPETAJA METS (liigub kiirustades oma laua juurde, kontskingad on ainuke heli, mis sel hetkel klassis kuulda on ning paneb koti tooli peale. Ta vaatab klassi poole. Nägu on tal natuke üllatanud ja punetab kergelt liigsest kiirustamisest. Ta köhatab hääle lahti ja hakkab rahuliku, kuid kindla häälega rääkima): Tere hommikust, 12.klass!

KLASS(nagu üks see mees): Tere!

ÕPETAJA: Vabandust, et ma hilinesin, õpetajatetoas oli väike nõupidamine, mis kestis kauem kui arvasin. Täna räägime ühest tähtsast uudisest. Nagu te kindlasti teate, jõudsid umbes kahe kuu eest Khaled ja Amir Süüriast Eestisse. Miks nende kahe varjupaigataotleja küsimus on oluline?

KLASS:...(vaikus)

ÕPETAJA: Kas siis keegi teist ei tea, miks see uudis hiljuti furoori tekitas?

KLASS (vaikib ikka veel, osad vaatavad maha): ...

ÕPETAJA(ohkab ja jätkab oma seletusega): Khaled on 12-aastane süürlane, tema isa Amir on arst. Amir ravis kodusõja ajal Süüria diktaatori vastu võitlevaid mässulisi ning Khaled aitas teda. Amir andis abi kõigile haavatutele, kes tema juurde toodi, sealhulgas ka äärmuslike vaadetega islamistidele, kes on seotud erinevate terroriorganisatsioonidega. 2014.aasta suvel kaotasid nad pommitamise tõttu oma kodu Azizi linnas. Amir ja Khaled põgenesid sõja eest kiirustades, ei saanud isegi dokumente kaasa võtta. Nad pääsesid Venemaale ja sealt edasi öösel salaja Eestisse. Kuna oli öö, kartsid mõlemad abi paluma minna ning selle asemel murdsid ühte suvilasse sisse, et saada toitu ja sooja. Selmet põgeneda edasi mõnda teise riiki läksid nad järgmisel päeval piiripunkti, tunnistasid eelmise päeva kuritööd üles ning soovisid saada Eestis varjupaika. Küsimus läks edasi kohtusse ning tänaseks on see ka vastu se leidnud – sellepärast teame ka nende kahe minevikust natuke rohkem, kui piirivalvurid, sellest tuli juttu kohtus. Kas keegi teab, kuidas kohus otsustas?

(Valitseb vaikus, lõpuks võtab üks tüdruk kolmandast pingist julguse kokku ja hakkab rääkima)

MARI(*vaikse ja natuke ebakindla häälega*): Ma arvan, et keegi meist ei tea, mis oli selle kaasuse lahenduseks.

ÕPETAJA: Selge, siis teeme selle klassis läbi: lähtudes iseenda õiglustundest ja eetikast põhjendate, miks Khaledi ja Amiri varjupaigataotlust peaks või ei peaks rahuldama. (*Vaatab klassis ringi, näeb viimases pingis istuvat tumedate juustega poissi, kes on peaaegu magama jäänud ja ütleb*) Meelis, sina alustad.

MEELIS(*ehmatab, tõuseb kohmakalt püsti ja hakkab kogeledes rääkima*): Ma arvan, et..(*paus, otsib sõnu*) seda peaks rahuldama, sest eh.. nende enda riigis on olukord liiga ohtlik, nende linna pommitati ning nad pääsesid vist napilt eluga ja nad võivad ju hiljem suvila omanikule kahju kinni maksta, kui nad saavad töökoha jne. (*vaatab klassis ringi ja istub oma kohale*)

LIISA (*esimeses reas istuv tüdruk, heledad lokkis juuksed hüplevad, kui ta püsti tõuseb*): Aga selliselt ei saa see ju lõppeda. Nad ei läinud kohe piirivalvurite juurde, vaid panid toime kuriteo – murdsid suvilasse sisse ja varastasid kellegi asju. Ma saan küll aru, et neil oli hirm ja värki, aga see ei põhjenda veel nende tegutsemist. Kuidas võivad nad siia jääda, kui nad ilmselgelt ohustavad meie avalikku korda – kui nad oleksid nii sõnakuulelikud nagu te väidate, siis poleks nad tühjalt seisnud suvilasse sisse murdunud? See on ju vastuolus.

HELLE (*lisab oma pinginaabri toetuseks tuliselt*)Ma arvan ka, et toitu ja abi oleksid nad võinud kohalikele elanikele küsida. Sealkandis on ju talusid, kus inimesed kindlasti kodus olid. Miks nad ikkagi kartsid kohe politseinike või piirivalvurite kätte sattuda? Võib-olla tahtsid Eestist kohe Soome või Rootsi edasi saada, kus pagulaste jaoks on soodsamad tingimused?

ÕPETAJA(*võtab sõnasabast kinni*): Kindlasti peitub selles tõetera, mida me ei saa tähelepanuta jätta, kui soovime leida õige lahenduse juhtumile. Te leidsite oma seisukoha, kuigi selgitus oleks võinud olla olnud natuke põhjalikum, muidu väga kena. Aga jätkame diskussiooni. Marta, mida sina sellest arvad?

MARTA (*tüdruk klassi keskelt, tõuseb vastumeelselt püsti ja hakkab kindlalt ning tüdinenult rääkima*): Mis sellest arvata. Lühidalt kokkuvõttes võiks ju nende varjupaigataotluse rahuldada. Kui nad läheksid tagasi oma kodumaale, võidaks neid tappa selle eest, et nad on mässulisi aidanud või satuvad nad lihtsalt pommirünnakute alla, lõpptulemus on ikka sama. Inimlikkuse seisukohalt peaks kohtu otsus olema positiivne ehk siis kõigele vaatamata peaks nende taotluse rahuldama. Kuigi nad on aidanud mässulisi ning kahjuks ka äärmuslasi, pole põhjust Amiri ja Khaledi pidada potentsiaalseteks julgeoleku ja avaliku korra rikkujateks. Seik suvilaga – see tuleneb minu arvates pigem hirmust ja meeltesegadusest, kui tahtlikust varakahjustamise himust, miks muidu oleksid nad selle nii kiiresti üles tunnistanud. Vastasel juhul poleks me midagi sellest teada saanud. Probleem seisneb aga selles, et nad ei läinud kohe piirivalvuri juurde ning seega vist kaotasid oma võimaluse varjupaigataotluse rahuldamiseks. (*võtab jälle istet ja jääb õpetajat põrnitsema*)

MART: (*üks ärksamaid klassis*) Aga mina olen uudistest kuulnud, et Amir varastas juba lapsepõlves toitu, tõsi, põhjus oli selles, et pere elas vaeselt. Pealegi kui Amir puutus kokku haavatud äärmuslastest terroristidega, äkki on ta nüüd nende poolel? Siis ohustab neile varjupaiga andmine küll meie julgeolekut.

ÕPETAJA: Väga hea! Kas keegi tahab meie loo lõpetuseks vabatahtlikult sõna võtta? (*õpilased vaatavad talle tuimalt otsa. Ta mõistab, et sellest ei tule midagi välja ja jätkab*) Selge, siis ütlen teile nüüd kuidas kaasus tegelikult lõppes. (*kohmitseb natuke oma kotis, leiab õige paberi ja hakkab edasi rääkima*)

Amir ja Khaled ning nende advokaat töid välja taotluse rahuldamise pooltargumentideks selle, et mõlemad olid põgenenud sõja tõttu oma kodumaalt ning see ei toimunud lootuse tõttu paremale elujärjele, vaid neid ähvardava ohu tõttu – nende kodulinn purustati, kogu Süüria on kaoses. Nad tundsid hirmu oma tuleviku pärast.

Venemaad, kuhu nad jõudsid, ei saa pidada turvaliseks kolmandaks riigiks, kus nad oleksid võinud varjupaika taotleda – Venemaa president teeb koostööd Süüria diktaatoriga mässuliste allasurumiseks. Selle tõttu võib Amiri ja ta poega tabada antud riigis tagakiusamine, kuna nad aitasid mässulisi ravida. Kuritööks ei saa pidada rahva soovi kukutada diktaator. Sõja- ja inimsusevastaste kuritegudega pole Amir seotud, kuna ta vaid ravis haavatuid.

Tõsi, Amir ravis ka haavatud terroriste, aga rahvusvahelise humanitaarõiguse reeglid näevad ette, et abistada tuleb võrdselt kõiki haavatuid, ka vastaspoole omi. Hippokratese vanne nõuab samuti, et arst abistaks kõiki abivajajaid.

Muidugi ei saa õigustada suvilasse sissemurdmist ega salajast piiriületust, kuid arvestades nende olukorda, on see inimlikust seisukohast mõistetav. Lisaks sellele tunnistasid nad teo kohe üles ning läksid piirivalvuritega rääkima. Selliselt ei käituks inimesed, kes sooviksid tulevikus Eesti korda ja julgeolekut ohustada.

Amir ja Khaled peaksid kvalifitseeruma täiendava kaitse saajateks, kuna Süürias oleks nenede elu ohus relvakonflikti tõttu (VRKS § 4 lg 3). Inimõiguste ja Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt on igal inimesel õigus elule ja inimväärsele kohtlemisele. Pealegi on Khaled alaealine, kelle suhtes tuleb täita ka ÜRO lapse õiguste konventsiooni.

Kohtunik tegi otsuse, lähtudes järgmistest kaalutlustest:

Amir ja Khaled saabusid Eestisse Venemaalt, kus nad juba oleksid võinud varjupaika taotleda. Amir ja Khaled ületasid piiri ebaseaduslikult. Nad ei otsinud kohe kontakti piirivalvega. Esimesel ööl panid nad toime kuriteo ning ülestunnistus oli pigem taktikaline samm selleks, et hiljem ei tekiks sellega probleeme. Nad oleksid võinud külaelanikelt äärmisel juhul ka abi paluda, kuid selle asemel tungisid omavoliliselt suvilasse. Kuritegu raskendavad asjaolud on: vargus, mis on seotud sissetungimisega võõrasse majja (Karistusseadustik §199-8), alaealise kaasamine kuriteo toimepanemisele (Karistusseadustik § 181) varasem taoline õigusrikkumine Amiri poolt. Süüriast põgenemine on põhjendatud, kuid salajane Vene-Eesti piiriületamine mitte. Seadust rikkudes minetasid nad oma õigused. Vastavalt Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse §20 punktile 16 on varjupaigataotlus põhjendamatu kuna taotleja saabus Eestisse ebaseaduslikult ning ei võtnud Politsei- ja Piirivalveametiga ühendust ja seega ka ei esitanud varjupaigataotlust niipea kui võimalik.

Kohtuotsus oli järgmine: Vastavalt Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse §20 punktile 16 ja sellele, et Amir ja Khaled on toime pannud ka varguse (kuigi väikeses ulatuses) koos tegu raskendavate asjaoludega, on Amiri ja Khaledi varjupaigataotlus põhjendamatu ning seega lükatakse tagasi.

Ja nii see lõppes.

(Õpetaja paneb paberi lauale ja vaatab klassi, ta näeb nende silmades imestust ja kohkumist. Mõned sekundid mööduvad ja siis hakkavad õpilased hüüdma)

MARI JA MÕNED TEISED (*kohkunult*): Aga see ei ole ju õiglane!

ÕPETAJA (*naeratab kurvalt*): Õigus pole alati õiglane. Sellega peame kahjuks arvestama. Kuid kohtuotsuse võib edasi kaevata ringkonnakohtusse. Tund on sellega lõppenud. Nägemist!

Kiri õiguskantslerile

Eglyd Marion Hirv, Tallinna 21. kool

Juhendaja Tiina Pikamäe

Lugupeetud õiguskantsler Ülle Madise

Mina olen Eglyd Marion Hirv, 15-aastane noor, kes on huviga lugenud nii lapse iseotsustusõiguste kui ka vanemate eesõiguste kohta. Olles ise ka vanusegrupis, kelle kohta need otsused käivad, käsitlen teemat eriti suure huviga.

Praeguseks hetkeks olen leidnud ühe aspekti, mille sooviksin tõstatada. Nimelt, alates 16-aastaselt on inimesel võimalus valida omavalitsust. Mis mind selle seaduse juures imestama paneb, on see, et kui omavalitsuse valimine on lubatud 16-aastastele, siis miks saab inimene ülejäänud õigused ja nn täiskasvanutiitli alles 18-aastaselt?

Kui vastata küsimusele, miks saab inimene ülejäänud õigused 18-aastaselt, saame taaskord lähtuda õigustest. Abiellumisõigus, autojuhtimisõigus, alkoholi- ja tubakatoodete ostmise õigus, valimisõigus – need kõik kaasnevad päevapealt 18-aastaseks saades. Inimene võib sellest eluhetkest elada omaette ja peab ise hakkama saama. Seadus annab mõista, et inimene on võimeline enda eest vastutama, mõistab maailma ja oskab selle sees käituda, kui ta on 18. Kuid jõudes tagasi põhiküsimuse juurde: kas omavalitsust valides ei ole inimene piisavalt iseseisev ja teadlik? Kas omavalitsus on mõni naljaasi, et lasta seal valida inimesel, kellel peale kriminaalvastutuse ja vanemate lahutuse korral vanema valimisõiguse muid õigusi pole?

Kindlasti küsite Teie, kas kõik noored mõistavad 16-aastaselt piisavalt maailmapilti, et oskaksid üldse hääletada. Sellega tahangi ma jõuda vanemate eesõigusteni. Lapsevanemal on nii õigus kui ka kohustus oma last kasvatada ja tema eest hoolitseda. Kui vanemad räägivad noorele inimesele maailmast nii, nagu see on, kuidas ühiskonnas käituda ja kuidas hakkama saada, on noor juba 16-aastaselt võimeline näitama, et ta on nii palju teadlik, et soovib oma tulevikku paremaks muuta, valides omavalitsuse valimistel. Kuid siis, kui vanemad seda ei tee ja lapse oskused elus kesiseks jäävad, pole imestadagi, kui ka 18-aastane noor iseseisvalt hakkama ei saa.

Aga mõeldes reaalselt, isegi kui noored sooviksid valida, ei ole ma kindel, et nad teaksidki kõiki kandidaate ning nende ideid ja eesmärke, mida nad valituks saades teistmoodi teeksid. Mõned noored ei teagi, et neil on vanusega kaasnenud õigus valida omavalitsust, tihtipeale saavad nad õigusest aimu alles siis, kui nad on juba täiskasvanud. Noorte teadmine kohalikust poliitikast on väike, v.a erandid,

kuid kui tõsta noorte seas huvi poliitika vastu, rääkida sellest televisioonis kui ka ajakirjanduses, suureneks kindlasti hääletajaskond ja 16-aastane oleks väga teadlik ja iseseisev oma otsuste kui ka erinevate õiguste osas.

Mida mina pakuksin välja olukorra lahendamiseks? Usun, vaadates tänapäevanoori, et nad on juba 16-aastaselt maailmast küllaltki teadlikud, et valida. Seetõttu pakuksin välja teema rohkemat kajastamist uudistes ja sotsiaalmeedias, et tõsta noorte teadlikkust nii valitavate poliitikute kui ka üldise majandusliku ning poliitilise olukorra kohta. Kuigi seaduste vastuvõtmine on pikk protsess, hakkaksin ma kindlasti kaaluma noortele rohkem erinevate õiguste laienemist. Kui anda noortele rohkem eakohaseid õigusi, leiaksime neid kindlasti ka poliitikast. Kõik vajavad ju noori ja tarku päid.

Täna teid ja ilusat päeva jätku

Eglyn Marion Hirv

